

COMERȚUL EXTERIOR AL
ROMÂNIEI ȘI BARIERELE
EXISTENTE PE PIȘETELE EUROPENE
(RAPORT PRELIMINAR)

Contact: studiu_bariere@consiliulconcurentei.ro

Cuprins

Introducere	2
1. Evoluția comerțului exterior în România și principalii parteneri comerciali	4
1.1 Exporturile de bunuri	6
1.2 Exporturile de servicii.....	15
1.3 Companii românești relevante pe piețele europene.....	20
2. Barierele comerciale din Uniunea Europeană	26
3. Competitivitatea economică a României.....	35
4. Concluzii	38
Anexe	40

Introducere

În anul 2019, Consiliul Concurenței a efectuat un studiu privind comerțul exterior al României și condițiile de acces ale producătorilor români pe piețele Statelor Membre ale Uniunii Europene. Cercetarea a plecat de la ipoteza conform căreia exportatorii români sunt discriminați pe aceste piețe în raport cu producătorii locali.

Pentru estimarea barierelor comerciale cu care se confruntă exportatorii români pe piețele europene a fost utilizat indicatorul *Foreign Direct Investment Restrictiveness Index*, elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD). Indicatorul arată ușurința cu care agenții economici își pot desfășura activitatea pe o anumită piață europeană, precum și existența eventualelor reglementări discriminatorii în raport cu agenții economici din statul respectiv. Aceste informații au fost completate de o serie de discuții privind acest subiect cu principalele companii românești ce desfășoară activități pe piețele externe. În prima fază, consultările s-au axat în special pe domeniul transporturilor, ca urmare a importanței acestuia în structura comerțului exterior al României. Ulterior, au avut loc consultări cu o serie de companii relevante pe piețele externe, din domeniul telecom, IT, servicii de curierat și alte domenii în care România deține avantaje comparative pe Piața Unică. În prezent, se așteaptă răspunsuri concrete la cererile de informații, în vederea completării studiului.

Din analiza datelor OECD, reiese faptul că reglementările naționale ale statelor membre sunt printre cele mai echitabile și mai deschise investițiilor străine la nivel global. Acest fapt se datorează principiilor pieței unice, ce garantează libertatea de circulație a bunurilor. Mai mult, România se situează pe primele locuri în ceea ce privește deschiderea față de investițiile străine și nediscriminarea cadrului de reglementare față de agenții economici străini.

Din datele analizate reiese că România desfășoară cele mai multe exporturi cu principalele economii ale Uniunii Europene: Franța, Germania, Italia și Regatul Unit absorb 57% din exporturile de bunuri și servicii din România către Uniunea Europeană și 44% din totalul exporturilor (adică aproximativ 37,2 miliarde de euro pe parcursul anului 2018), rezultând totodată un excedent comercial de 3,8 miliarde de euro în raport cu aceste țări. În același timp, România înregistrează deficite comerciale în raport cu țările apropiate din punct de vedere structural și geografic, precum Ungaria (deficit comercial de 2,6 miliarde de euro), Polonia (2,3 miliarde euro), Slovacia (658 milioane de euro), Republica Cehă (398 milioane euro), precum și cu țări cum ar fi Olanda (755 milioane euro) sau Austria (665 milioane euro).

Serviciile de transport rutier de mărfuri, serviciile adresate afacerilor, serviciile de prelucrare a mărfurilor, respectiv serviciile IT&C generează cele mai mari exporturi din România, fiind printre sectoarele economice ce contribuie semnificativ la echilibrarea balanței comerciale a României, alături de exporturile din industria auto.

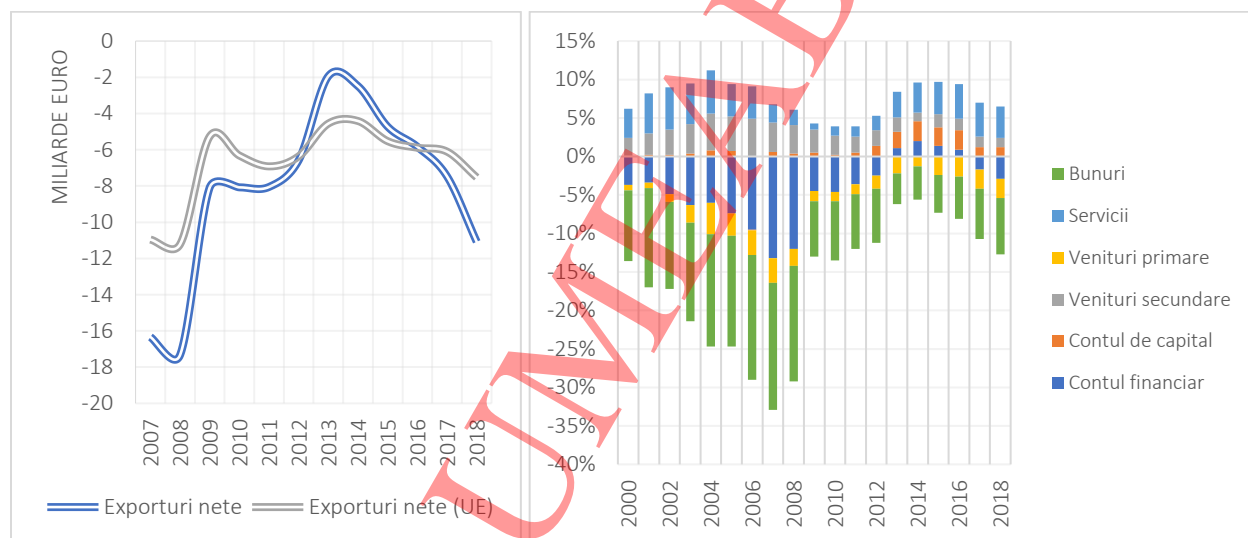

1. Evoluția comerțului exterior în România și principalii parteneri comerciali

În ultimele decenii, România a înregistrat constant un nivel negativ al exporturilor nete, pe fondul mai multor factori *structurali*, precum competitivitatea producătorilor locali pe piața globală, capacitatea acestora de adaptare noilor condiții ale cererii de pe piața locală, respectiv condițiile puse la dispoziție mediului de afaceri autohton. Aceștia li s-au adăugat și factorii *conjuncturali* (precum evoluția economică a principalilor parteneri comerciali) sau cei *istorici* (procesul de dezindustrializare din anii 1990 și concentrarea investițiilor în sectoarele „non-tradable”).

Analizând evoluția componentelor balanței de plăți din ultimele două decenii, se observă faptul că principala cauză a deficitului o reprezintă comerțul cu bunuri, acesta fiind parțial acoperit de comerțul cu servicii, o parte din veniturile primare (remitențele lucrătorilor români din Europa), veniturile secundare (fondurile structurale și de coeziune) sau de investițiile străine directe.

Figura 1. Evoluția exporturilor nete (prețuri constante) și evoluția componentelor balanței de plăți (% din PIB)

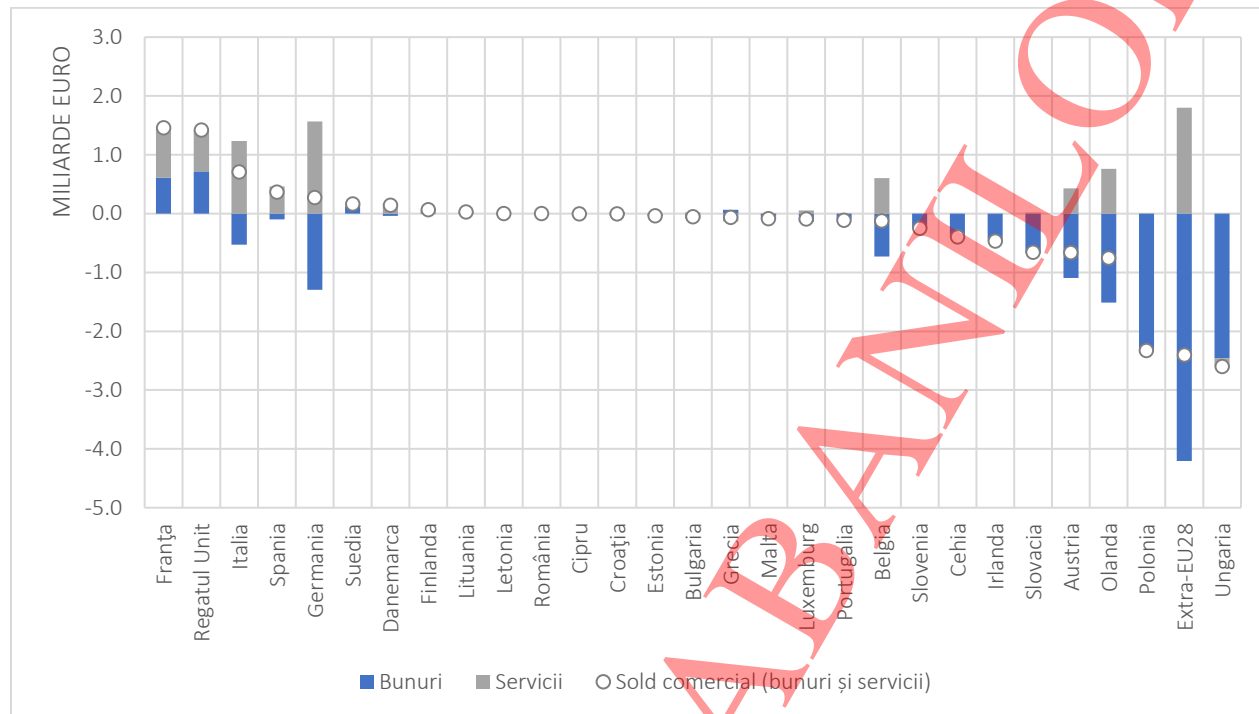

Sursa datelor: Eurostat;

Conform celor mai recente date Eurostat, România înregistrează excedent pe latura de comerț exterior cu bunuri și servicii a contului curent, în relația cu principalele economii din Uniunea Europeană: Franța, Regatul Unit, Italia, Spania și Germania. Aceste excedente sunt datorate în special exportului de servicii.

Pe de altă parte, România înregistrează deficite comerciale semnificative în relația cu țările apropiate din punct de vedere geografic și structural (Ungaria, Polonia, Slovacia sau Republica Cehă), precum și alte state din Vestul Europei, precum Olanda sau Austria.

Figura 2. Soldul contului comercial (bunuri și servicii, 2018)

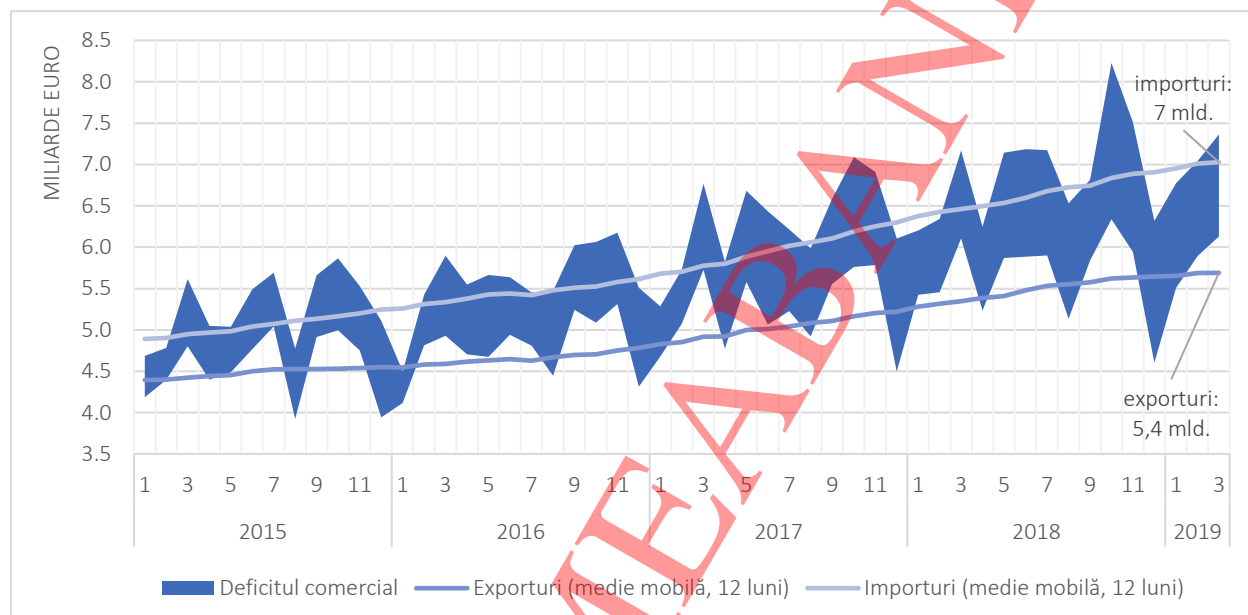
Sursa datelor: Eurostat;

Pentru a vedea în ce domenii performează exportatorii români pe Piața Unică, vor fi analizate în detaliu atât exporturile de bunuri, cât și cele de servicii. Ulterior, aceste informații sunt analizate în raport cu indicatorul *Foreign Direct Investment Restrictiveness Index* la nivel sectorial, cu scopul de a observa pe ce piețe externe sunt cel mai expuși discriminării exportatorii români.

1.1 Exporturile de bunuri

În anul 2018, exporturile de bunuri au crescut cu 8,1% față de anul precedent (și cu 18% față de 2016), în timp ce importurile de bunuri au crescut cu 9,6% comparativ cu 2017 (și cu 23% față de 2016). Astfel, pe parcursul anului 2018, exporturile au însumat 67,7 miliarde euro (din care 52 de miliarde către țările UE), iar importurile 82,8 miliarde euro, rezultând un deficit al balanței comerciale (FOB/CIF) de 15,1 miliarde Euro. Îngrijorător este faptul că acesta este în creștere cu 2,1 miliarde de euro (33,9%) față de deficitul din anul precedent.

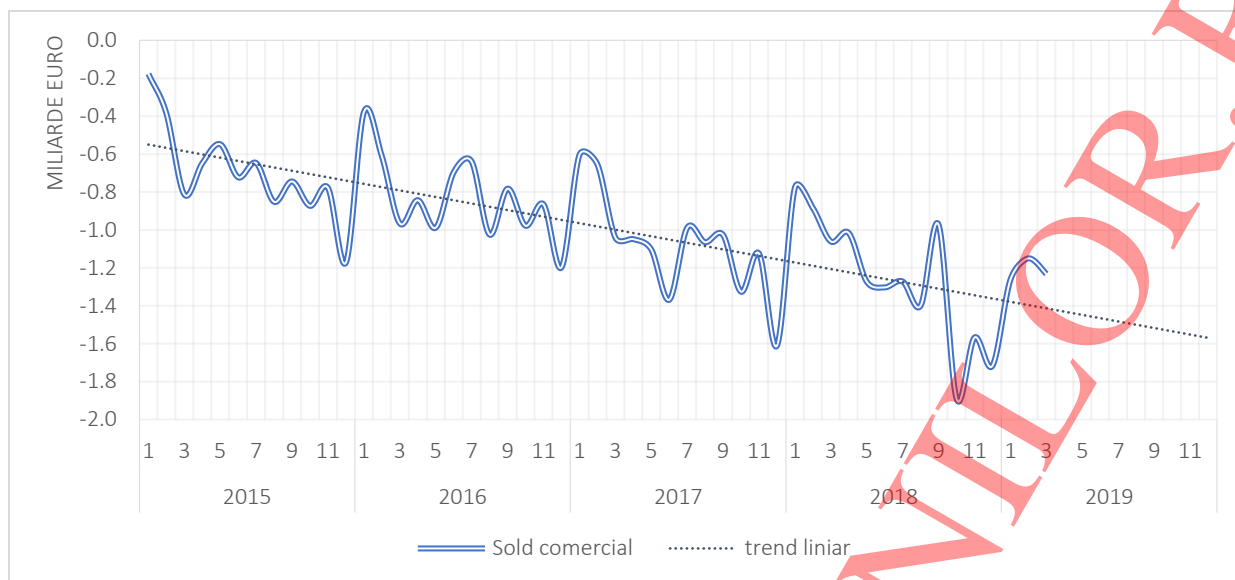
Figura 3. Evoluția exporturilor și importurilor de bunuri (miliarde euro, medie mobilă la 12 luni)

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică;

Conform celor mai recente date, în primele 3 luni ale anului 2019, exporturile de bunuri au însumat 17,5 miliarde euro, iar importurile de bunuri 21,2 milioane euro, rezultând un deficit de 3,6 miliarde euro. În termeni relativi, exporturile de bunuri din primele 3 luni au crescut cu 3,2%, dar importurile de bunuri au crescut și mai mult: +7,4% comparativ cu aceeași perioadă din anul anterior. Astfel, trendul pe termen scurt și pe termen lung pare să fie unul de adâncire a deficitului comercial cu bunuri, ceea ce poate determina o serie de implicații negative pentru consumatori români, precum creșterea presiunii asupra cursului de schimb și majorarea prețurilor bunurilor importate.

Figura 4. Soldul lunar al balanței comerciale cu bunuri

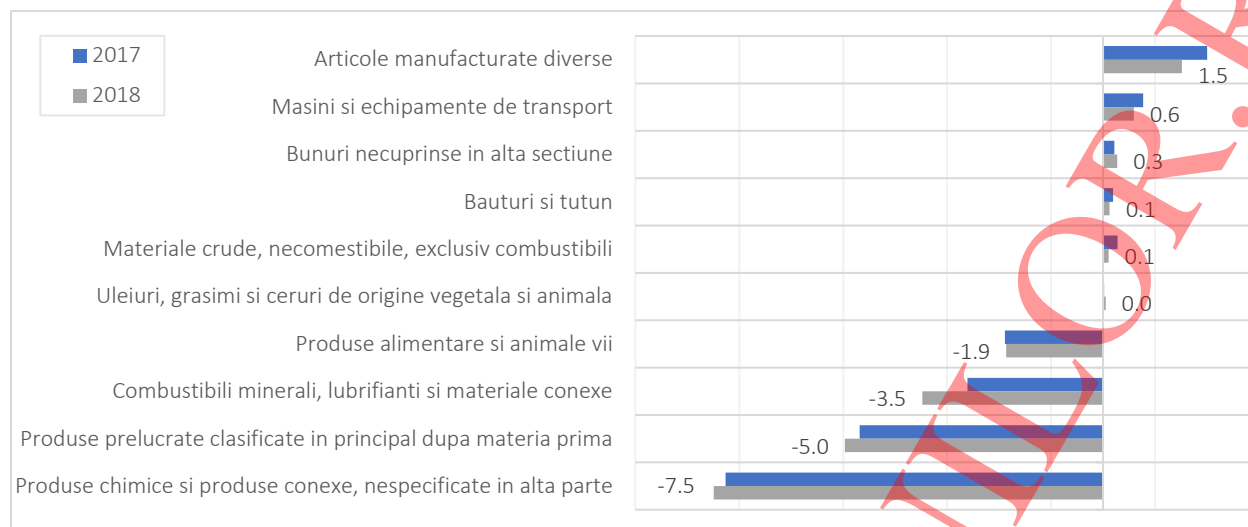
Sursa datelor: Institutul Național de Statistică și prelucrări proprii;

Potrivit datelor Institutului Național de Statistică, cele mai semnificative deficite înregistrate în 2018 la nivelul grupelor de produse, rezultă din sectorul:

- *produselor chimice și a produsele conexe*: deficit de 7,5 miliarde de euro, în creștere cu 229 de milioane de euro față de 2017;
- *mărfurilor manufacturate, clasificate în principal după materia primă* (fier, oțel, cauciuc, metal, etc.): deficit de 4,9 miliarde de euro, în creștere cu 282 milioane de euro față de 2017;
- *combustibililor minerali, lubrifianți și materialor conexe*: deficit de 3,5 miliarde de euro, și cea mai mare creștere în termeni absoluți a deficitului – 870 de milioane de euro față de 2017;
- *sectorul produselor alimentare și animalelor vii*: deficit de 1,8 miliarde de euro în 2018, în scădere cu 30 de milioane de euro față de anul precedent.

Există însă și sectoare economice ce generează excedente comerciale. Astfel, în 2018, sectorul *articolelor manufacturate diverse* (îmbrăcăminte și accesorii, încălțăminte, etc.) au generat un excedent comercial de 1,5 miliarde de euro (în scădere de la 2 miliarde în 2017), alături de sectorul de mașini și echipamente de transport (excedent comercial de 590 de milioane de euro, în scădere cu 180 de milioane față de anul precedent, pe fondul creșterii puternice a importurilor, de la 28,2 miliarde de euro în 2017 la 31,4 miliarde de euro în 2018).

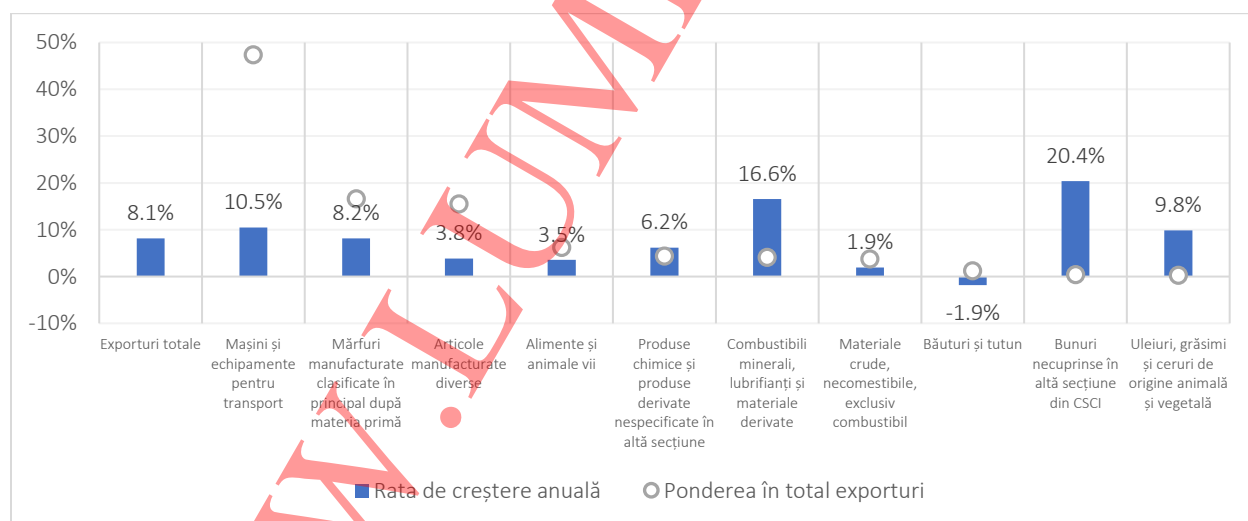
Figura 5. Soldul balanței comerciale pe categorii de bunuri (miliarde euro)

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică și prelucrări proprii;

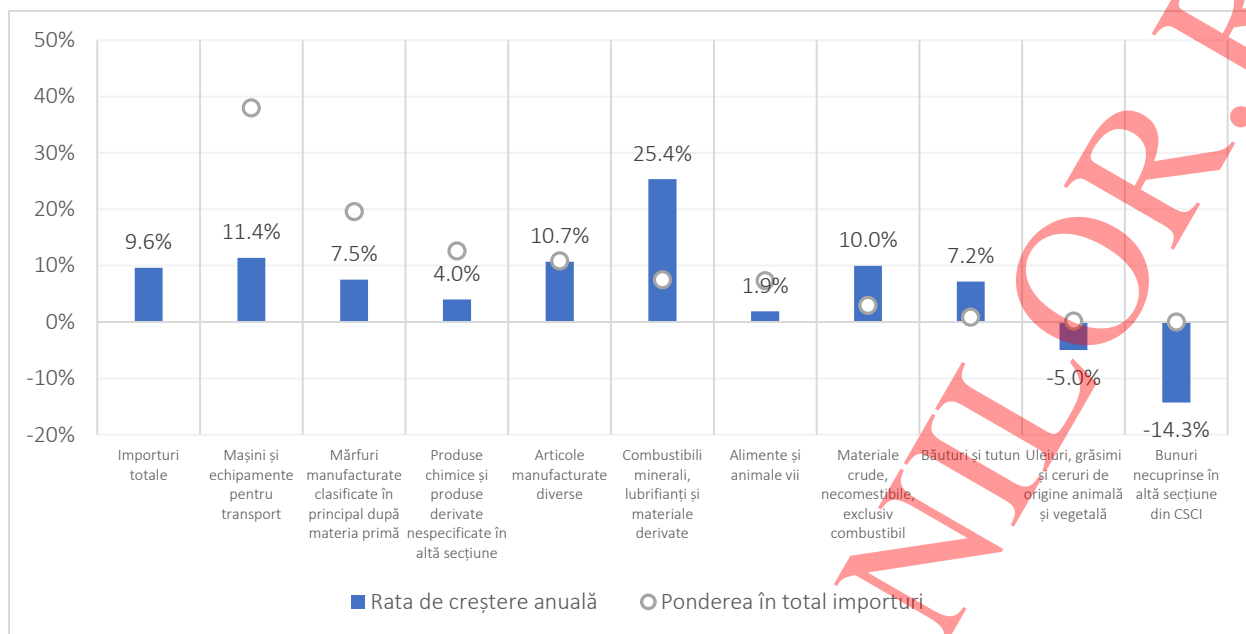
În termeni relativi, cele mai mari creșteri ale exporturilor de bunuri la nivelul grupelor de produs în 2018 (față de anul 2017) s-au înregistrat în *domeniul combustibililor (+16,6%); mașinilor și echipamentelor pentru transport (+10,5%),* respectiv *domeniul uleiurilor, grăsimilor și cerurilor de origine animală și vegetală (9,8%)*. În categoria importurilor de bunuri, cele mai mari creșteri anuale s-au înregistrat la *combustibilii minerali (25,4%); mașini și echipamente pentru transport (11,4%) și articole manufacturate diverse (10,7%)*.

Figura 6. Evoluția anuală a exporturilor pe categorii de produse și ponderea acestora în total exporturi (2018 față de 2017)

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică;

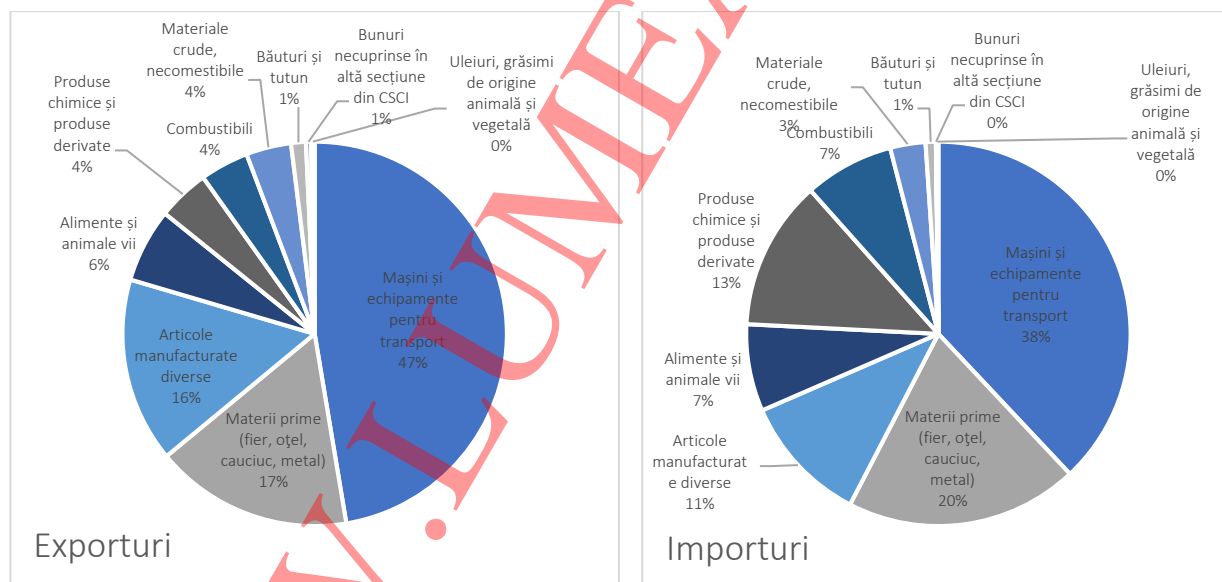
Figura 7. Evoluția anuală a importurilor pe categorii de produse și ponderea acestora în total exporturi (2018 față de 2017)

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică;

Potrivit datelor Institutului Național de Statistică, structura exporturilor și importurilor de bunuri este sintetizată în figurile de mai jos.

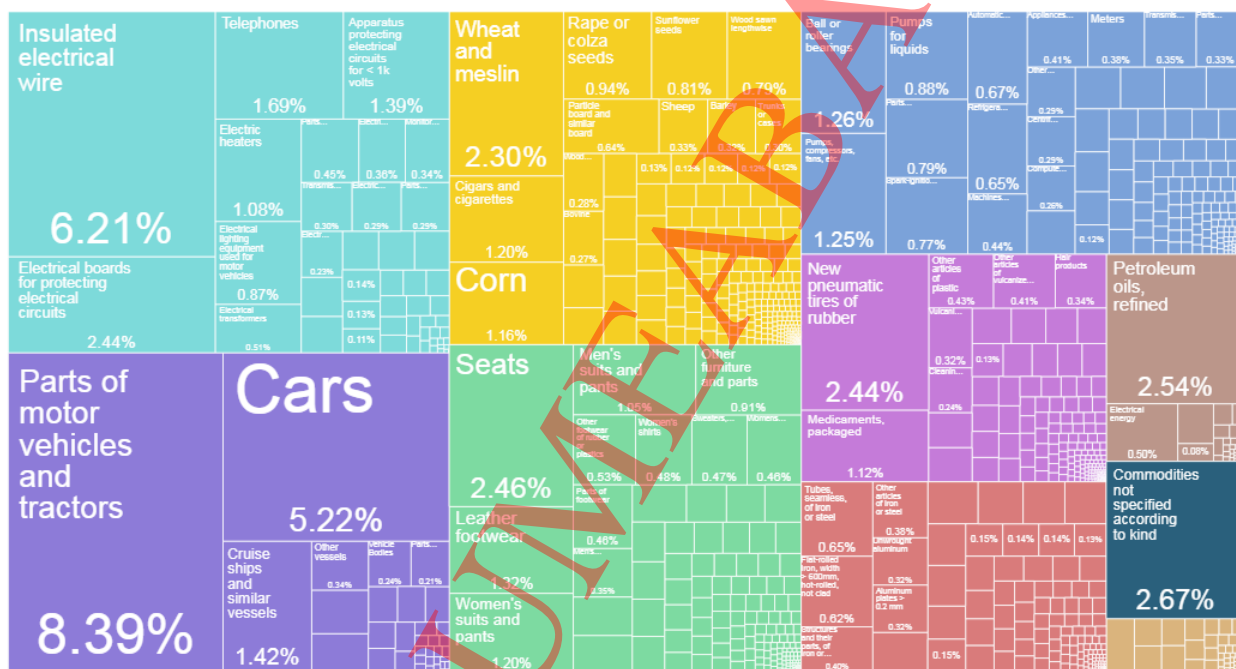
Figura 8. Structura exporturilor și importurilor în 2018

Sursa datelor: Institutul Național de Statistică;

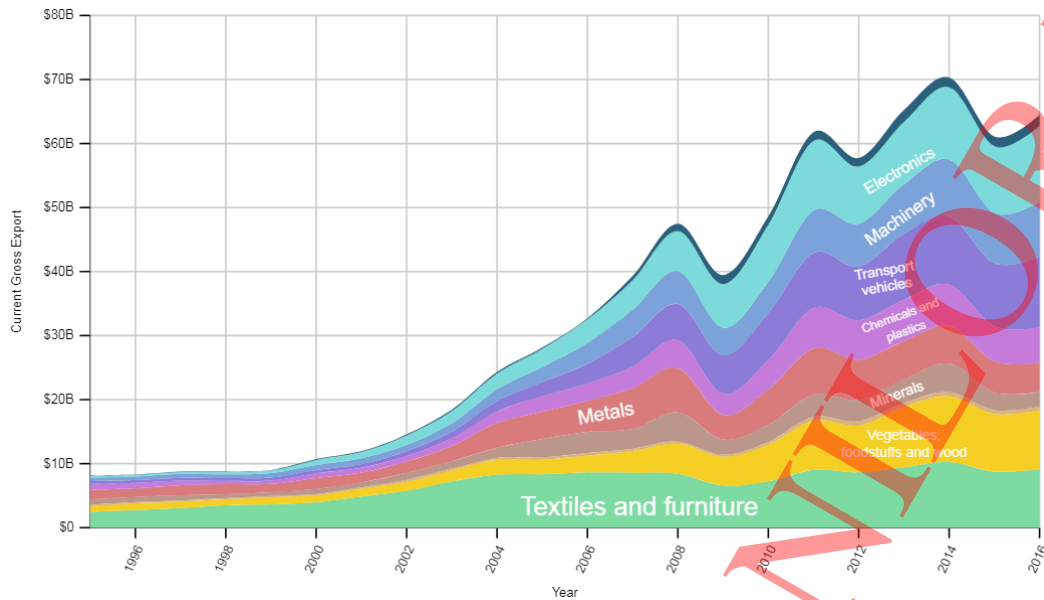
Așa cum și datele o arată, cea mai importantă ramură economică pentru exporturile României o reprezintă industria auto. România a exportat în anul 2018 autoturisme Dacia și Ford, precum și componente auto (piese sau anvelope) în valoare totală de 32,1 miliarde de euro (sau 47,4% din totalul exporturilor de bunuri din România). În cazul exportatorilor de subsansambluri auto cu o prezență importantă pe piețele europene, se poate menționa compania Star Assembly (deținută de grupul Daimler/Mercedes), producătorul uneia dintre cele mai avansate cutii de viteze actuale. Această companie reprezintă al doilea cel mai mare exportator al României, după grupul Dacia-Renault, cu exporturi de peste 1 miliard de euro în 2017, potrivit estimărilor INS și Ziarul Financiar. Printre producătorii de componente auto, prezenți în rândul celor mai mari exportatori naționali se află și Honeywell, Continental Automotive Systems, Autoliv, Flextronix, Continental Automotive România și Takata România, Hella, Dräxlmaier, Pirelli, Michelin sau Delphi.

Figura 9. Structura exporturi de bunuri (2016)

Sursa: Centre for International Development, Harvard University, <http://atlas.cid.harvard.edu>;

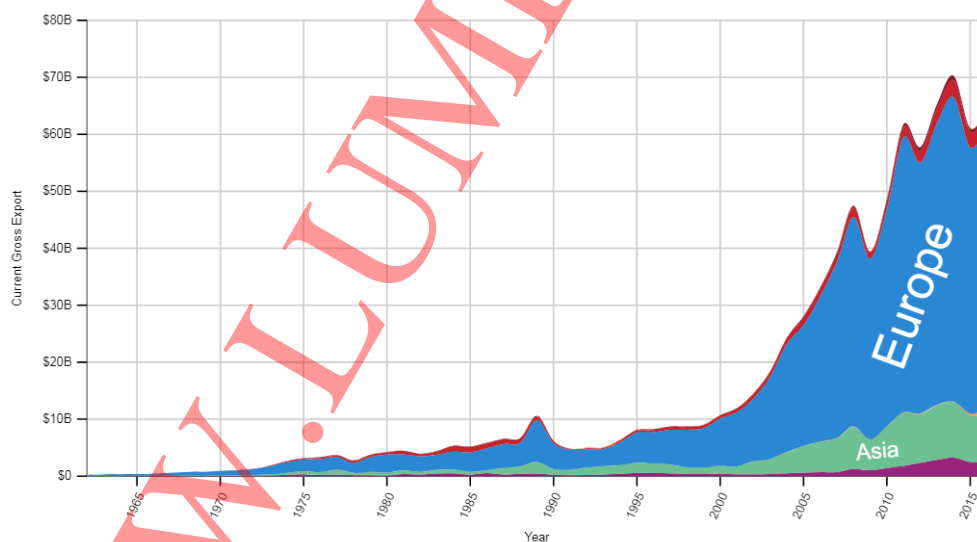
Figura 10. Evoluția structurii exporturilor de bunuri

Sursa: Centre for International Development, Harvard University, <http://atlas.cid.harvard.edu>;

În ceea ce privește destinația bunurilor exportate de producătorii români, graficul de mai jos indică preponderanța schimburilor comerciale efectuate cu partenerii de pe teritoriul european, implicând creșterea exponențială a gradului de integrare comercială cu aceștia în ultimele două decenii, ca urmare a integrării pe Piața unică și a proximității geografice.

Figura 11. Evoluția destinației exporturilor de bunuri (2016)

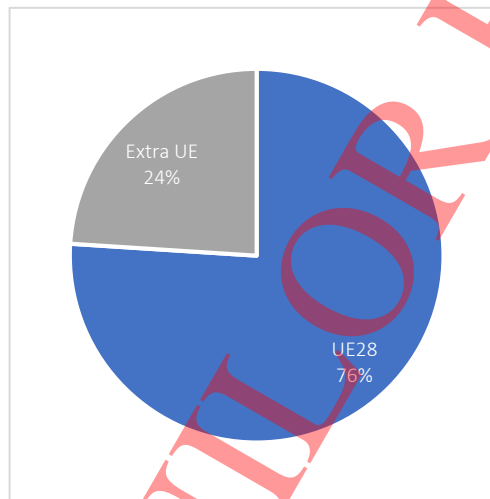
Sursa: Centre for International Development, Harvard University, <http://atlas.cid.harvard.edu>;

Conform datelor Eurostat, 76% din volumul total de bunuri exportate din România are ca destinație piețele naționale din Uniunea Europeană iar restul de 24% celelalte piețe globale.

Din datele analizate reiese că România desfășoară cele mai multe exporturi cu principalele economii ale Uniunii Europene: Franța, Germania, Italia și Regatul Unit absorb 57% din exporturile de bunuri și servicii din România către Uniunea Europeană și 44% din totalul exporturilor (adică aproximativ 37,2 miliarde de euro pe parcursul anului 2018), rezultând totodată un excedent comercial de 3,8 miliarde de euro în raport cu aceste țări.

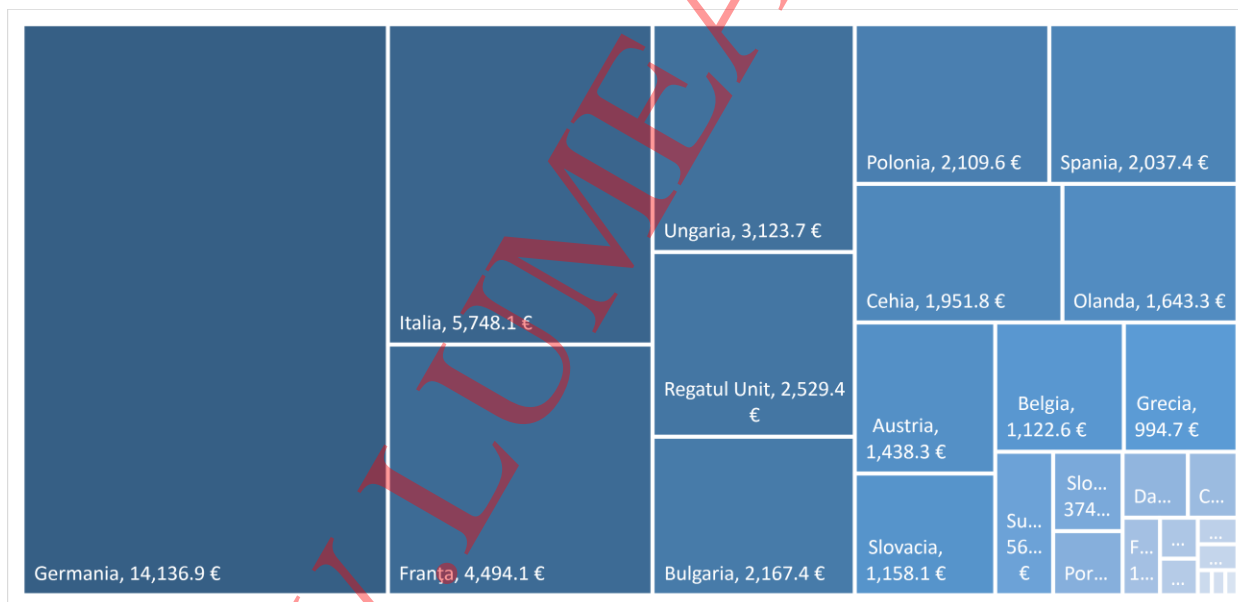
Principala piață europeană pentru producătorii români de bunuri reprezintă Germania. Aproximativ 30,1% din exporturile totale de bunuri ale României către statele din Uniunea Europeană sunt destinate consumatorilor germani. Această piață este urmată, ca valoare a exporturilor din România, de cea din Italia (12,2%), Franța (9,6%) și Ungaria (6,6%).

Figura 12. Destinația exporturilor de bunuri (2018)

Sursa datelor: Eurostat;

Figura 13. Destinația exporturilor de bunuri pe Piața unică (milioane euro, 2018)

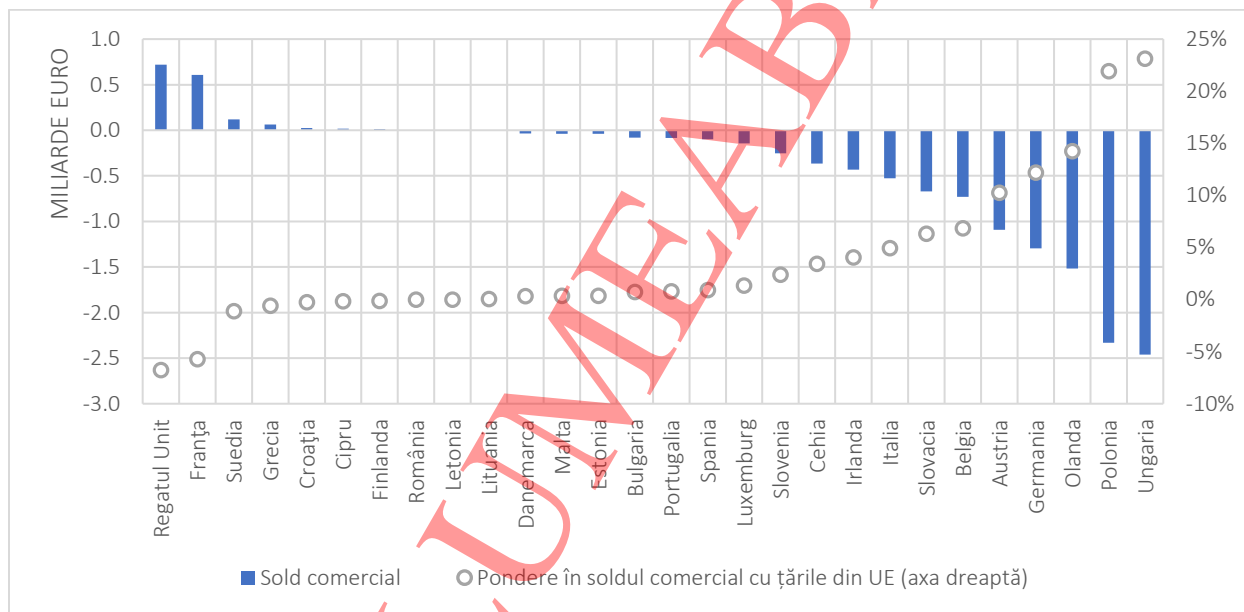

Sursa datelor: Eurostat;

Privind în perspectivă exporturile de bunuri, România pare dependentă de evoluția principalei economii din Europa (Germania) precum și de evoluțiile din industria auto globală, sector sensibil ciclurilor economice, având în vedere gradul de integrare pe lanțurile de producție. De asemenea, un alt risc semnificativ derivă din probabil retragere a Regatului Unit din Uniunea Europeană, ce are potențialul de a afecta comerțul cu această economie, cu care se înregistrează excedent comercial atât în ceea ce privește bunurile, cât și serviciile.

În ceea ce privește excedentele realizate în urma schimburilor comerciale de bunuri, acestea se regăsesc în raport cu Regatul Unit (719 milioane euro), Franța (608 milioane euro), Suedia (117 milioane euro), Grecia (62,8 milioane euro), Croația (24,9 milioane euro), Cipru (17,2 milioane euro) și Finlanda (12,7 milioane euro). În schimb, analiza exporturilor nete de bunuri, indică faptul că România nu este competitivă la nivel regional, dat fiind faptul că importurile de bunuri din țări precum Ungaria (deficit comercial de 2,4 miliarde euro) sau Polonia (2,3 miliarde euro) sunt mult superioare exporturilor din România.

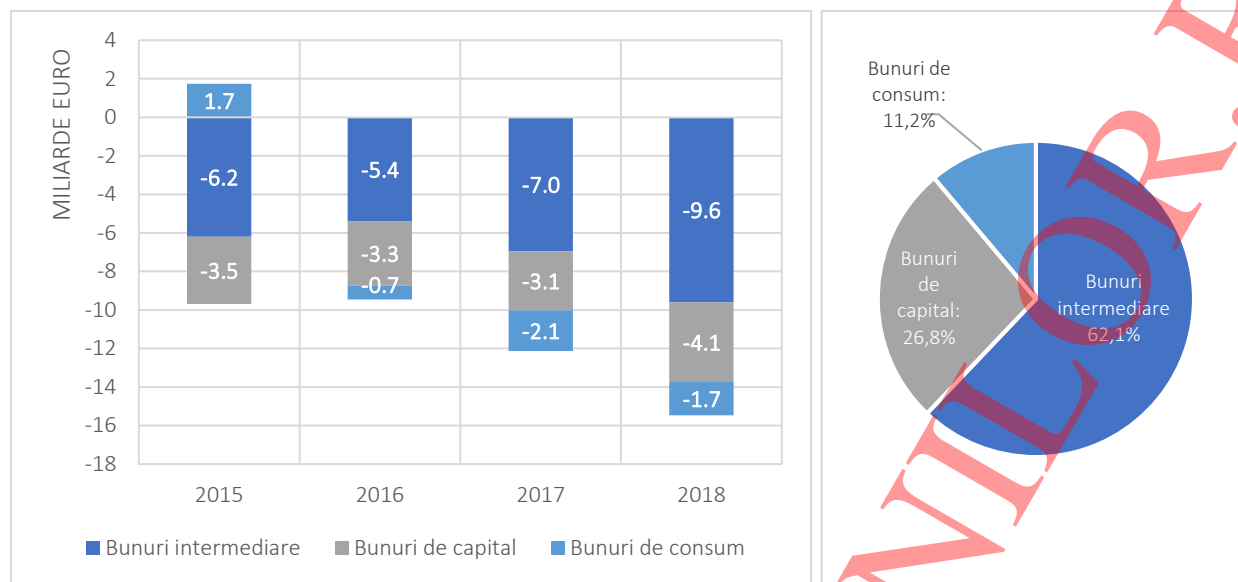
Figura 14. Soldul comercial cu bunuri (2018)

Sursa datelor: Eurostat;

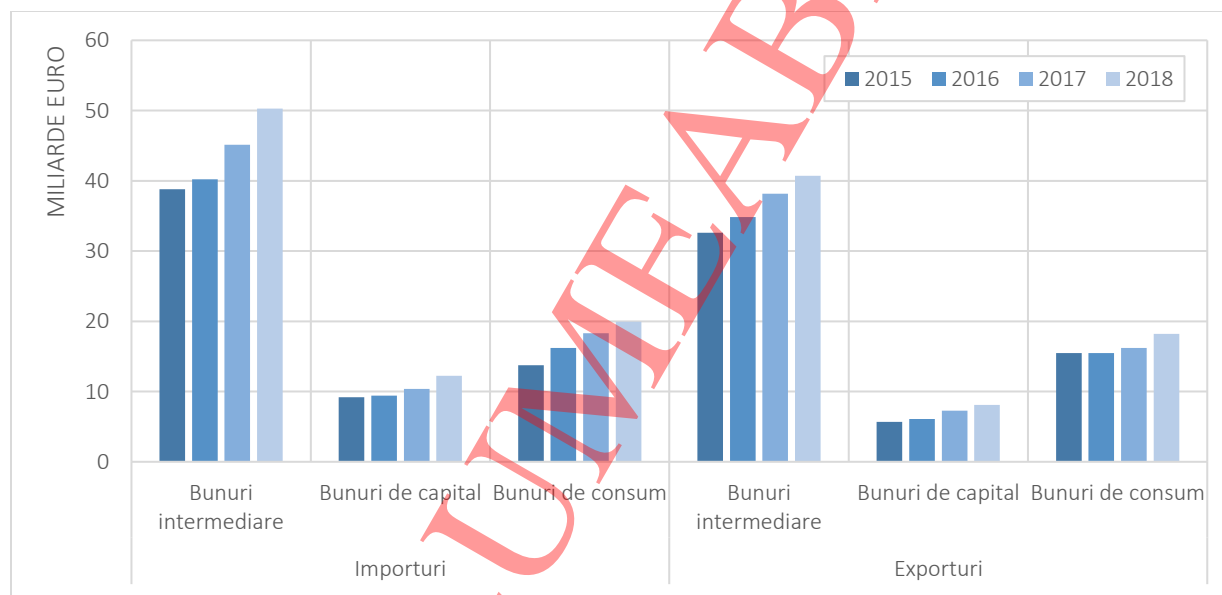
De menționat este faptul că nu toate aceste importuri efectuate în România reprezintă bunuri finale. Conform datelor Eurostat, în 2018, 62,1% din soldul comercial pe categorii de bunuri este reprezentat de bunurile intermediare, urmate de bunurile de capital (26,8%) și cele de consum (11,2%).

Figura 15. Soldul comercial pe categorii de bunuri și ponderea categoriei de bunuri în soldul comercial în 2018

Sursa datelor: Eurostat, [ext_st_28msbec];

Figura 16. Evoluția importurilor și exporturilor pe categorii de bunuri

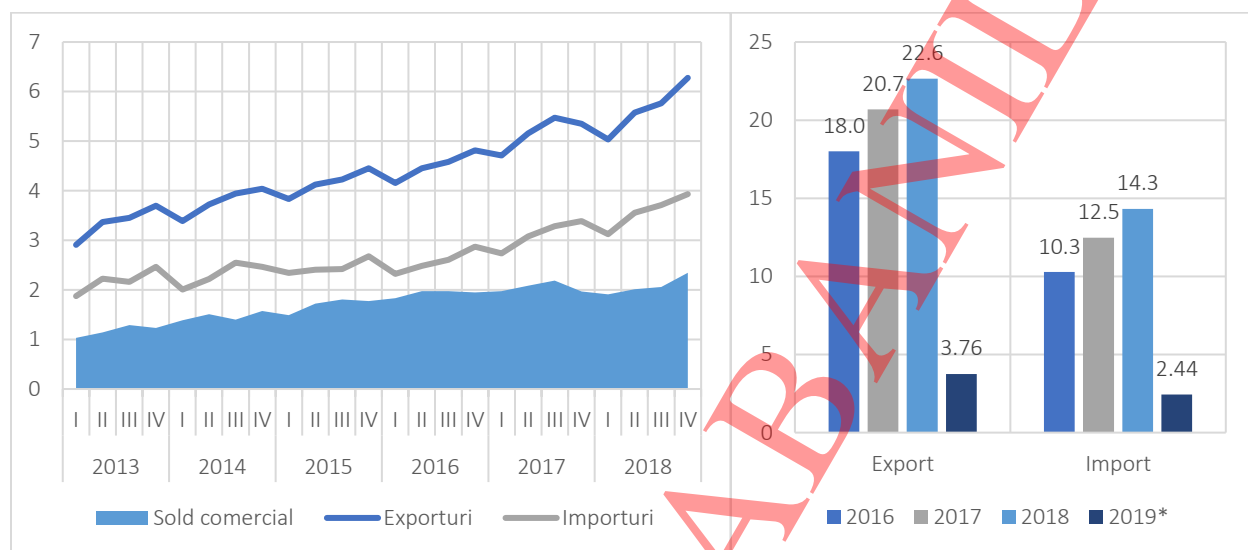

Sursa datelor: Eurostat, [ext_st_28msbec];

1.2 Exporturile de servicii

Deficitul comercial înregistrat în cazul bunurilor de consum fost parțial acoperit de excedentul provenit din comerțul internațional cu servicii. Conform datelor Băncii Naționale, exporturile de servicii ale României au cumulat 22,6 miliarde de euro în anul 2018, în timp ce importurile de servicii au cumulat 14,6 miliarde de euro, rezultând un excedent comercial de 8 miliarde de euro.

Figura 17. Evoluția comerțului exterior cu servicii (date trimestriale și anuale, miliarde euro)

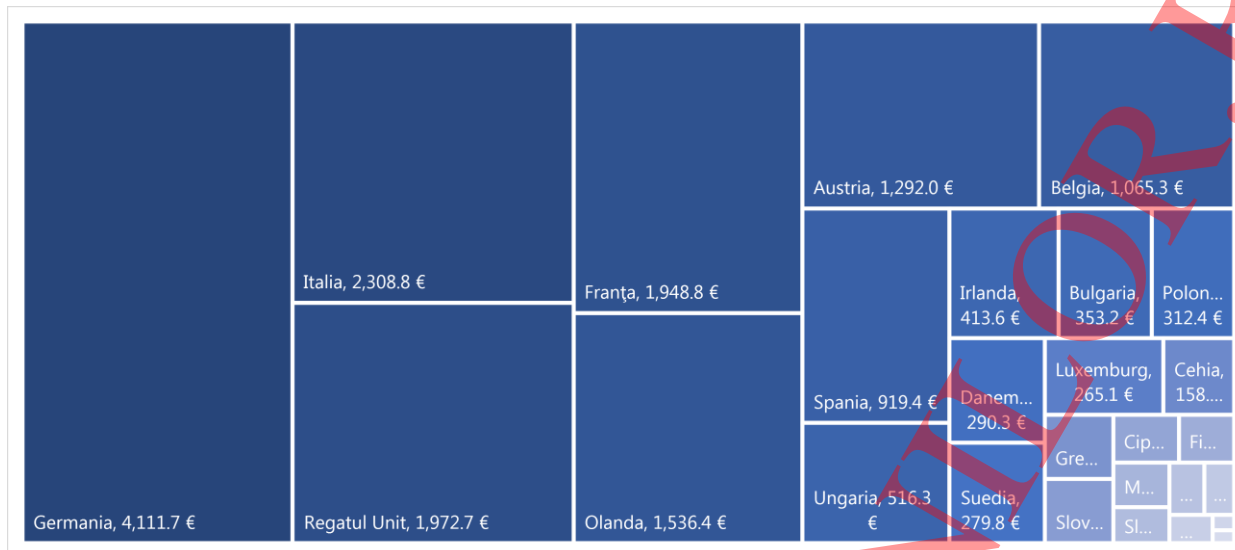
Sursa datelor: BNR;

Notă: * primele 2 luni ale anului 2019;

Comparativ cu anul 2017, exporturile de servicii au crescut cu 9,4% (de la 20,7 la 22,6 miliarde euro), în timp ce importurile au crescut cu 14,7% (de la 12,5 la 14,3 miliarde euro). O dinamică similară se observă și în anul 2017, când importurile de servicii au crescut mai rapid decât exporturile (21,4% față de 14,9%).

Similar exporturilor de bunuri, destinația exporturilor de servicii este reprezentată tot de principalele economii ale Europei. Astfel, la nivelul tuturor categoriilor de servicii exportate de România, principala piață este Germania, economie ce a contractat în 2018 servicii de la furnizorii români în valoare de aproximativ 4,1 miliarde de euro (22,3% din totalul serviciilor exportate de România în Uniunea Europeană, conform datelor Eurostat), urmată de Italia (2,3 miliarde euro; 12,5%), Regatul Unit (1,9 miliarde euro; 10,7%) și Franța (1,9 miliarde euro; 10,6%). Alte destinații importante ale serviciilor românești reprezintă Olanda (1,5 miliarde euro; 8,3%) sau Austria (1,3 miliarde euro; 7%).

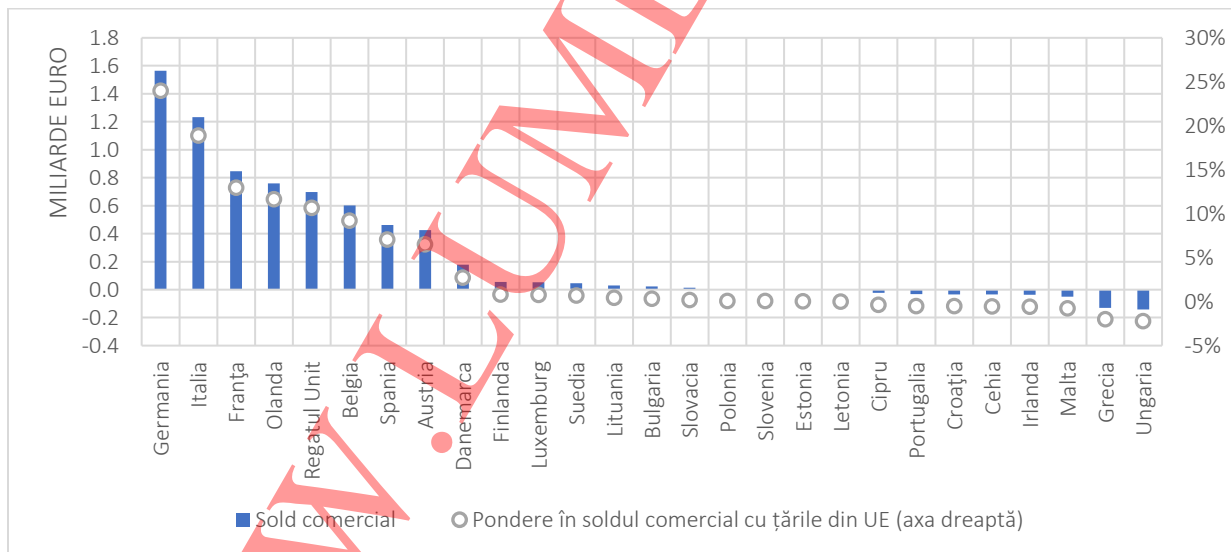
Figura 18. Destinația exporturilor de servicii pe Piața unică (2018)

Sursa datelor: Eurostat;

Ca și în cazul exporturilor de bunuri, România înregistrează în general solduri excedentare în relația economiile majore ale UE și în cazul serviciilor. Însă, se păstrează același șablon la nivel regional: conform datelor Eurostat, furnizorii români de servicii sunt necompetitivi în relația cu țările vecine: în 2018, România a înregistrat deficit pe latura comerțului cu servicii în raport cu Ungaria (-142 milioane euro), Grecia (-130 milioane euro), Cehia (-34 milioane euro) sau Croația (-33).

Figura 19. Soldul comercial cu servicii în raport cu partenerii comerciali (2018)

Sursa datelor: Eurostat;

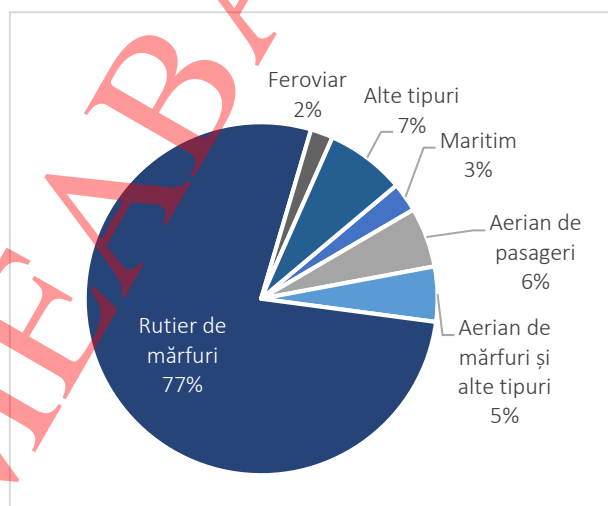
Tabel 1. Exporturile și importurile de servicii (2018)

Categoriile de servicii	Exporturi		Importuri	
	Mil. euro	%	Mil. euro	%
Servicii de transport	6.149,6	33,3%	2.365,6	19,8%
Alte servicii pentru afaceri ¹	3.619,3	19,6%	3.295,4	27,6%
Servicii de telecomunicații, informatice și informaționale	3.115,7	16,9%	1.716,9	14,4%
Servicii de prelucrare a bunurilor aflate în proprietatea terților	2.738,3	14,8%	105,7	0,9%
Turism / călătorii	1.735,8	9,4%	3.042,5	25,5%
Servicii de construcții	403,7	2,2%	78,9	0,7%
Servicii de întreținere și reparații	280,8	1,5%	284,7	2,4%
Servicii financiare	277,4	1,5%	168,8	1,4%
Taxe pentru utilizarea proprietății intelectuale	67,0	0,4%	591,5	5,0%
Servicii personale, culturale și recreaționale	39,5	0,2%	64,5	0,5%
Servicii de asigurare și ale fondurilor de pensii	28,1	0,2%	208,2	1,7%
Bunuri și servicii guvernamentale	0,6	0,0%	8,4	0,1%

Sursa datelor: Eurostat;

Conform datelor Eurostat, în anul 2018, serviciile de transport au generat exporturi de aproximativ 6,15 miliarde de euro, adică o treime din totalul exporturilor de servicii din România și echivalentul a 46% din excedentul total al comerțului exterior cu servicii. Aceste servicii au fost contractate preponderent în Germania (aproximativ 1 miliard, sau 16,5% din totalul serviciilor de transport), Austria (757 milioane euro, 12,3%), Italia (677 milioane euro, 11%), Olanda (630 milioane euro; 10,2%), Spania (625,5 milioane euro; 10,2%) și Belgia (594 milioane euro; 9,7%). De menționat este faptul că în 2018, 77% din toate exporturile de servicii de transport provin din sectorul de transport rutier de mărfuri. Conform datelor UNTRR, estimate pe baza ultimelor statistici primite de la Autoritatea Rutieră Română, în 2019 există aproximativ 34.000 firme românești licențiate

Figura 20. Structura exporturilor de servicii de transport (2018)

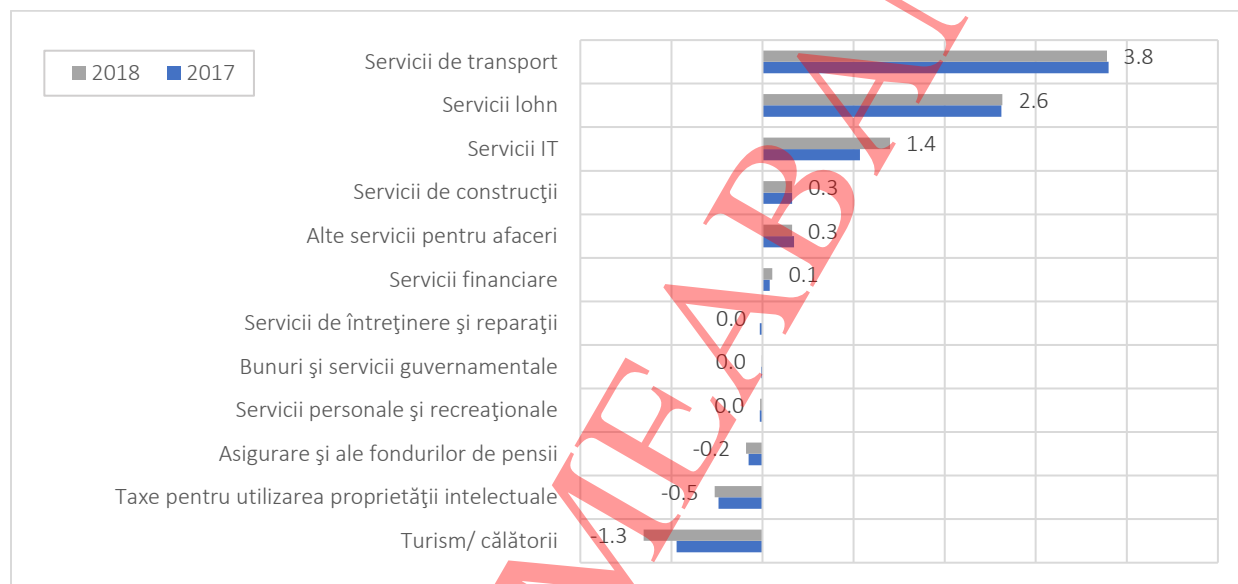
Sursa datelor: Eurostat;

¹ Servicii de arhitectură, inginerie, științifice și alte servicii tehnice; Consultanță juridică, contabilă, consultanță în management și servicii de relații publice; Servicii de publicitate, cercetare de piață și sondaje de opinie; Alte servicii de afaceri neincluse în altă parte; Servicii conexe;

pentru transport rutier de marfă, care operează un parc total de 153.000 autovehicule de transport marfă peste 3,5 tone (camioane).

În topul excedentelor comerciale, serviciile de transport sunt urmate de cele de *prelucrare a bunurilor aflate în proprietatea terților*. Costul relativ ieftin al forței de muncă, precum și avantajul comparativ pe care producătorii români îl dețin în anumite domenii (ex: textile, pielărie și încălțăminte), atrag companiile internaționale să desfășoare *activități de tip lohn* în România (servicii de prelucrare a bunurilor de alții), generând la nivel agregat exporturi de aproximativ 2,71 miliarde de euro în perioada analizată (14,8% din exporturile totale de servicii) și un excedent comercial de 2,6 miliarde de euro. Acestea sunt îndreptate în special înspre piața germană (846 milioane de euro sau 31% din totalul exporturilor de servicii de tip lohn) și cea italiană (778 milioane euro; 28,4%).

Figura 21. Soldul comercial pe categorii de servicii (miliarde euro)

Sursa datelor: Eurostat;

Alte sectoare economice ce au contribuit semnificativ la echilibrarea balanței comerciale a României în 2018 sunt:

- *serviciile IT (servicii de telecomunicații, informatice și informaționale):*
 - exporturi totale de 3,1 miliarde de euro și un excedent comercial de 1,4 miliarde de euro;
 - principalele piețe sunt Germania (934 milioane euro; 30% din totalul exporturilor de servicii IT), Regatul Unit (600 milioane euro; 19,3%), Franța (337 milioane euro; 10,8%) și Olanda (260 milioane euro; 8,4%);

- *serviciile de construcții:*
 - exporturi totale de 403 milioane de euro și un excedent comercial de 325 milioane de euro;
 - principalele piețe sunt Germania (102 milioane euro; 26% din totalul exporturilor serviciilor de construcții), Belgia (73 milioane euro; 18%) și Franța (58 milioane euro; 14,6%);
- *serviciile adresate afacerilor:*
 - au generat exporturi de aproximativ 3,6 miliarde euro și un excedent comercial de 323 de milioane de euro;
 - principalele piețe sunt Germania (866 milioane euro; 24% din totalul exporturilor de servicii adresate afacerilor), Franța (640 milioane euro; 17,7%) și Regatul Unit (397 milioane euro; 11%);

La polul opus, cele mai mari deficite comerciale pe latura serviciilor se regăsesc în ceea ce privește turismul și călătoriile. În 2018, furnizorii români au generat exporturi din această activitate în valoare de 1,7 miliarde de euro, însă consumatorii români au realizat cheltuieli în valoare de 3 miliarde de euro pe piețele europene, rezultând un deficit comercial de 1,3 miliarde de euro.

1.3 Companii românești relevante pe piețele europene

Conform datelor Institutului Național de Statistică, 22.608 de companii au realizat exporturi în anul 2017. Cea mai mare parte a exporturilor a fost realizată de companiile mari (38 de miliarde de euro, respectiv 60,6% din totalul exporturilor) și de companiile medii (14,1 miliarde de euro; 22,5%), pe fondul unei capacități mai însemnate a acestora de a genera economii de scară, care să le permită să concureze pe piețele externe.

Tabel 2. Firme exportatoare după clase de mărime

	Numar		Valoare exporturi	
	Număr	%	Miliarde euro	%
0-4 salariați	7.165	31,7%	8,4	13,5%
5-9 salariați	3.385	15,0%	0,9	1,5%
10-249 salariați	10.665	47,2%	14,1	22,5%
250 de salariați și peste	1.012	4,5%	38,0	60,6%
Necunoscut	381	1,7%	1,2	2,0%
Total	22.608	100%	62,6	100%

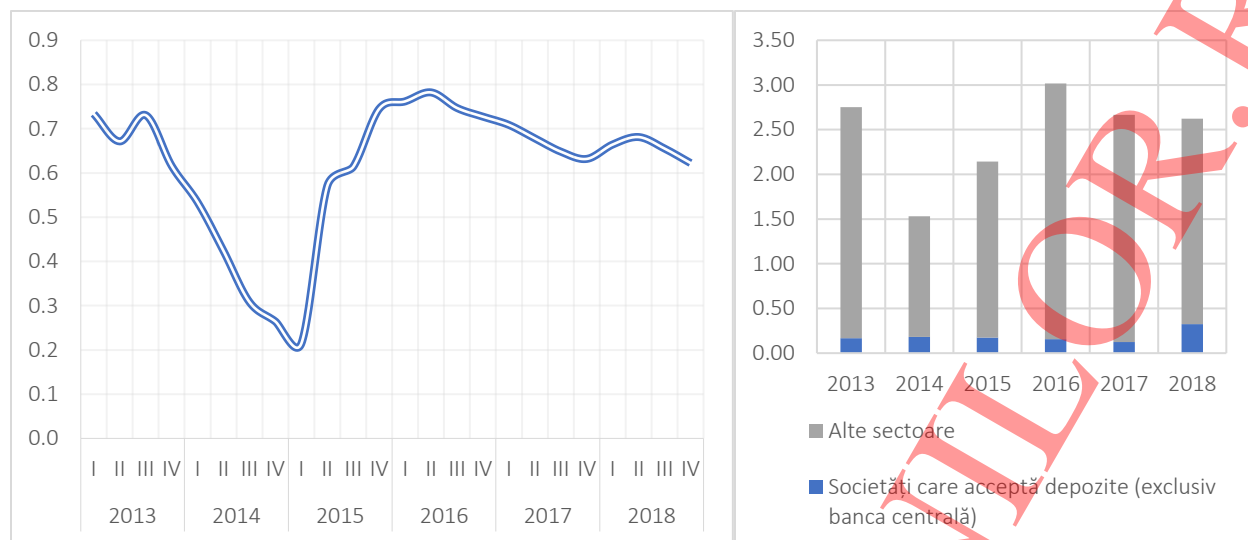
Sursa datelor: INS;

În ceea ce privește investițiile directe ale rezidenților în străinătate, datele Băncii Naționale a României indică o prezență limitată a companiilor românești pe piețele europene, în special dacă ne raportăm la țările din regiune.

Deși se remarcă o revenire a stocului de investiții directe efectuate de rezidenți în afara țării începând cu anul 2015, România se află pe ultimul loc între Statele Membre din regiune. Conform ultimelor date disponibile, investițiile românești din afara granițelor au cumulat 2,6 miliarde de euro în 2017, cu mult sub cele ale companiilor din Polonia (companiile poloneze au investit peste 25 miliarde euro în afara granițelor), Ungaria (23,8 miliarde euro) sau Cehia (19,7 miliarde euro).²

² analiză BNR pe baza unui raport al Națiunilor Unite;

Figura 22. Stocul investițiilor directe ale rezidenților în străinătate (miliarde euro)

Sursa datelor: Banca Națională a României;

Conform datelor BNR, în anul 2017, aproximativ 430 de companii românești au investit în străinătate, dintre care 260 sunt societăți cu capital autohton și aproximativ 170 sunt societăți cu capital străin. Mai mult decât atât, se remarcă o concentrare a companiilor românești relevante pe piețele din regiune (Bulgaria, Ungaria, Serbia și Republica Moldova). În continuare este prezentată o enumerare neexhaustivă a companiilor relevante pe anumite piețe europene.

Tabel 3. Exemple de companii românești relevante pe piețele europene

Companie	Sector economic	Piețele principale de desfacere
OMV Petrom	Produce petroliere	OMV Petrom este cel mai mare grup petrolier integrat din Europa de Sud-Est și una dintre cele mai mari companii industriale din România. OMV Petrom este organizată în trei segmente de activitate integrate operațional – Upstream, Downstream Oil și Downstream Gas. În Upstream, OMV Petrom este prezentă în România și Kazahstan. Portofoliul Downstream Oil cuprinde atât rafinăria Petrobrazi, care poate procesa întreaga producție din România a OMV Petrom, cât și o rețea de 786 de stații de distribuție operate prin două mărci, Petrom și OMV, localizate în România, Moldova, Bulgaria și Serbia.

Hidro-construcția	Construcții	<p>Conform site-ul oficial, societatea a contractat lucrări de construcție hidrotehnice, poduri, tunele, etc. în Germania, Algeria, Iran și alte state.</p> <p>Hidroconstrucția are din 1992 o filială în Germania.</p>
Terraplast	Materiale de construcții	<p>Compania Teraplast este în prezent cel mai mare procesator de PVC din România și unul dintre cei mai importanți producători români de materiale pentru construcții, instalații și amenajări.</p> <p>În anul 2016, Teraplast SA a înființat compania Teraplast Hungaria KFT, ca parte a strategiei companiei de a crește valoarea exporturilor. De asemenea, Teraplast a cumpărat o fabrică din Serbia, care va dubla capacitatea actuală de producție a companiei.</p> <p>În prezent, Grupul Teraplast exportă în Germania, Austria, Ungaria, Slovenia, Cehia, Slovacia, Italia, Bulgaria, Serbia și Belgia.</p>
Dedeman	Distribuitorul de materiale de construcții	<p>Grupul Dedeman a intrat pe piața din Republica Moldova în 2015 când a încheiat un contract cu Piele SA în scopul construirii unui complex comercial pe terenurile deținute de aceasta.</p> <p>În 2017, grupul a decis să se retraga de pe piața din Republica Moldova acuzând birocrăția excesivă și lipsa de certitudine care împiedică dezvoltarea afacerilor.</p>

Arabesque	Distribuitorul de materiale de construcții	<p>Fondată în 1994, în Galați, Arabesque și-a extins afacerile și peste granițe. În 2005, compania a intrat pe piața din Republica Moldova prin deschiderea unui centru la Chișinău, iar la scurt timp a urmat extinderea în Ucraina, sub denumirea Budmax.</p> <p>Ulterior, rețeaua Arabesque și-a continuat strategia de expansiune în alte două state vecine, intrând pe piețele din Bulgaria și din Serbia.</p> <p>În prezent, Arabesque deține o rețea de centre comerciale și depozite în România, Ucraina, Bulgaria, Republica Moldova și Serbia.</p>
eMag	Comerț online	<p>Companie românească fondată în 2001, eMAG deține o prezență semnificativă pe piețele din Bulgaria, Ungaria și Polonia.</p> <p>În 2012 eMag s-a extins pe piețele externe, compania realizând comerț online în Bulgaria, prin www.emag.bg. Această extindere a fost urmată de cea din Ungaria (2013), precum și cea din Polonia (2014) prin preluarea platformei locale Agito și transformarea sa în emag.pl.</p>
Digi Communications (RCS-RDS)	Servicii de telecomunicații	<p>Digi Communications este unul dintre cei mai importanți furnizori de servicii de telecomunicații din România și Ungaria. Digi deține și controlează RCS - RDS, compania cu cea mai mare rețea de cablu TV din România și a patra companie de telefonie mobilă, Digi Mobil.</p> <p>Compania RCS & RDS este prezentă încă din anul 1998 în Ungaria. În prezent RCS & RDS are operațiuni în Ungaria, Spania și în Italia.</p> <p>Digi Communications a finalizat în 2018 preluarea Invitel Tavkozlesi, unul dintre operatorii cheie pe piața de telecomunicații din Ungaria, cu 135,4 milioane euro, tranzacție inițiată în vara anului 2017. Compania preluată de Digi face parte din Grupul Invitel și este unul dintre operatorii cheie pe piața de telecomunicații din Ungaria, derulând afaceri de peste 20 de ani.</p>

		<p>În 2016, compania din Ungaria a avut o cifră de afaceri de aproximativ 85 milioane euro și un profit de 23,2 milioane euro, fiind al doilea cel mai mare operator de servicii de telecomunicații fixe și internet fix din Ungaria, prin raportare la segmentul de clienți rezidențiali și întreprinderi mici.</p>
Banca Transilvania	Servicii bancare	<p>Banca Transilvania desfășoară activități în principal pe piața din România, cu excepția business-ului din Italia la nivel de bancă comercială (3 sucursale ce și-au început activitatea în anul 2014), și activitatea de leasing financiar desfășurată prin BT Leasing Moldova.</p>
Blue Air	Transporturi aeriene	<p>Blue Air, cel mai mare transportator aerian cu acționariat privat românesc și al doilea cel mai mare jucător de pe piața locală ca număr de pasageri. Transportatorul aerian, care și-a început activitatea pe 13 decembrie 2004, operează în prezent peste 100 de rute.</p> <p>Blue Air este compania aeriană locală care a semnat în 2017 un acord pentru achiziția a șase aeronave de tip Boeing 737 MAX, într-o tranzacție ce depășește 600 de milioane de dolari. Modelul Boeing 737 MAX 8 va permite o dezvoltare puternică a companiei Blue Air la nivel european, dat fiind că va putea zbura spre destinații noi, pe distanțe mai mari.</p> <p>Prezența Blue Air pe piețele europene: În Marea Britanie, Blue Air a deschis o bază operațională la Liverpool, operând curse către Cipru, Germania, Spania, Italia și România.</p> <p>În Italia, Blue Air are o bază operațională la Torino. Compania operând către 8 curse interne, și 6 țări (Germania, Danemarca, Spania, România, Marea Britanie și Portugalia).</p> <p>În Cipru există o bază operațională în Larnaca. Blue Air operează către 14 țări (România, Marea Britanie, Grecia, Israel, Portugalia, Suedia, Italia, Irlanda, Belgia, Danemarca, Finlanda, Franța, Spania și Germania).</p> <p>Blue Air a anunțat deschiderea unei subsidiare în Moravia. Compania Blue Air Moravia urma să opereze zboruri regulate</p>

		către Barcelona, Milano, Lviv, Bruxelles și curse sezoniere către Dubrovnik și Split, dar acestea nu au avut loc din cauza unor dispute între companie și autoritățile croate.
FanCourier	Servicii de curierat	Unul din liderii pieței de curierat din România, FanCourier este prezent pe piața din Bulgaria printr-o societate comercială din Ruse, unde sunt prelucrate, sortate și livrate expedierilor poștale prin intermediul partenerilor, dar și pe piața din Ungaria, unde expedierile poștale sunt colectate în cadrul unui depozit partener din Budapesta, spre a fi distribuite în România și Bulgaria.

Sursa datelor: articole media și paginile oficiale ale companiilor;

2. Barierele comerciale din Uniunea Europeană

Pentru a estima barierele comerciale cu care se confruntă investitorii români a fost utilizat indicatorul denumit *Foreign Direct Investment Restrictiveness Index*³.

Acest indicator este elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) și are ca scop estimarea gradului de restrictivitate a reglementărilor dintr-o economie, ce au impact asupra investițiilor străine directe. Estimarea acestui indicator are în vedere o serie de aspecte, precum:

1. limitările privind ponderea capitalului pe care investitorii străinii îl pot deține într-o companie locală;
2. procedurile de autorizare a activității economice a străinilor, comparativ cu agenții economici locali;
3. restricțiile privind angajarea cetățenilor străini în funcții-cheie (ex: funcții de conducere), ce pot limita capacitatea de control a nerezidenților asupra companiei;
4. restricțiile operaționale, precum cele referitoare la înființarea și funcționarea sucursalelor, repatrierea capitalului și a profiturilor, accesul la finanțare, respectiv restricțiile privind proprietatea activelor imobiliare de către investitorii străini.⁴

Restricțiile sunt evaluate pe o scară de la 0 (economie deschisă investitorilor străini) la 1 (economie închisă, cu reglementări profund restrictive pentru investitorii străini), iar elementul central al analizei constă în existența unor reglementări discriminatorii între agenții naționali și cei străini la nivelul unei economii (ex: dacă anumite condiții legislative se aplică numai străinilor).

Din punct de vedere metodologic, indicele calculat de OECD nu reflectă exhaustiv atractivitatea climatului investițional al unei țări, dat fiind faptul că există o serie de alți factori ce nu sunt incluși în analiză. Aceștia pot fi de exemplu, modul în care sunt respectate efectiv reglementările privind activitatea agenților economici străini, proprietatea statului în sectoarele-cheie, dimensiunea pieței locale etc.. Dar în ciuda acestor limitări metodologice, există dovezi empirice în literatura de specialitate, ce indică faptul reglementările restrictive/protecționiste pot reprezenta bariere semnificative de intrare pe piețele externe pentru agenții economici nerezidenți⁵.

³ <http://www.oecd.org/investment/fdiindex.htm>;

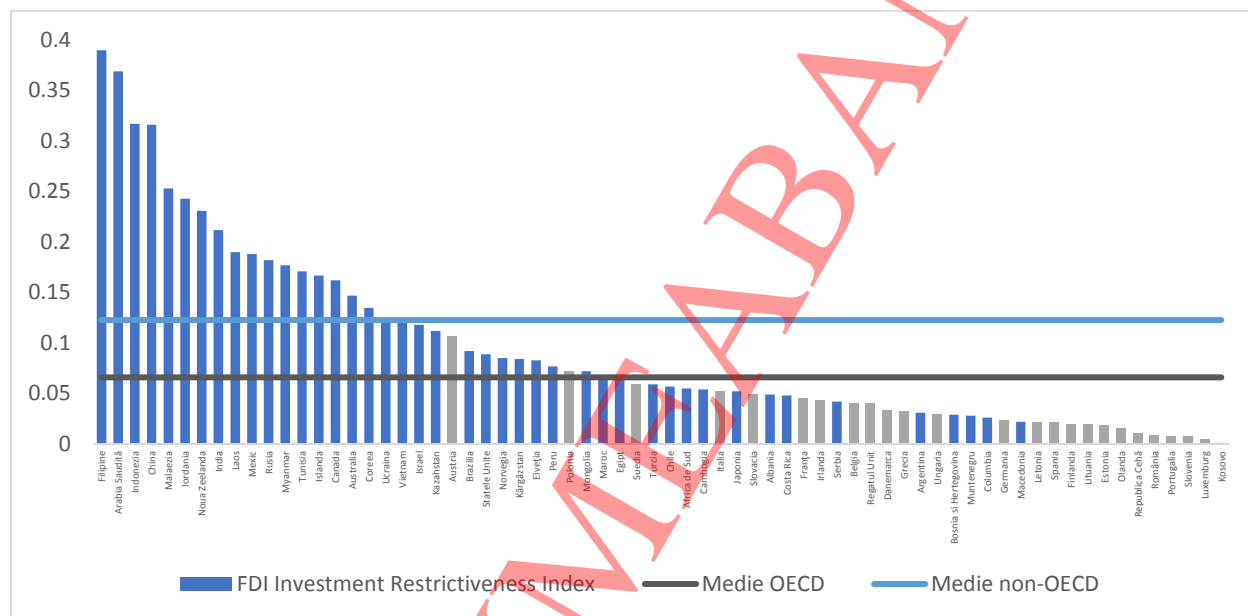
⁴ https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-s-fdi-restrictiveness-index_5km91p02zi7g-en;

⁵ Loayza, N. V., & Soto, R. (2003). On the measurement of market-oriented reforms. World Bank Policy Research Working Paper 3371.

Indicatorul menționat poate fi utilizat în cadrul analizei de față dat fiind faptul că reflectă ușurința cu care agenții economici români își pot desfășura activitatea pe o anumită piață din Uniunea Europeană, dar și dacă aceștia se confruntă cu reglementări discriminatorii în raport cu agenții economici rezidenți.

Din eșantionul de 68 de țări utilizat de OECD, cadrele de reglementare din Statele Membre ale Uniunii Europene sunt printre cele mai puțin discriminatorii la adresa străinilor din lume, conform graficului de mai jos. De altfel, singurele State Membre UE ce depășesc media OECD reprezintă Austria și Polonia. Aceste rezultate din Europa derivă din principiile pieței unice, ce garantează libertatea de circulație a capitalurilor, a persoanelor, bunurilor și serviciilor. Există, însă, anumite reglementări specifice (aferele legislațiilor naționale), ce diferențiază statele membre în ceea ce privește indicatorul calculat de OECD. În cadrul acestui clasament, România a înregistrat unele din cele mai bune scoruri de la nivel global.

Figura 23. FDI Investment Restrictiveness Index în 2017

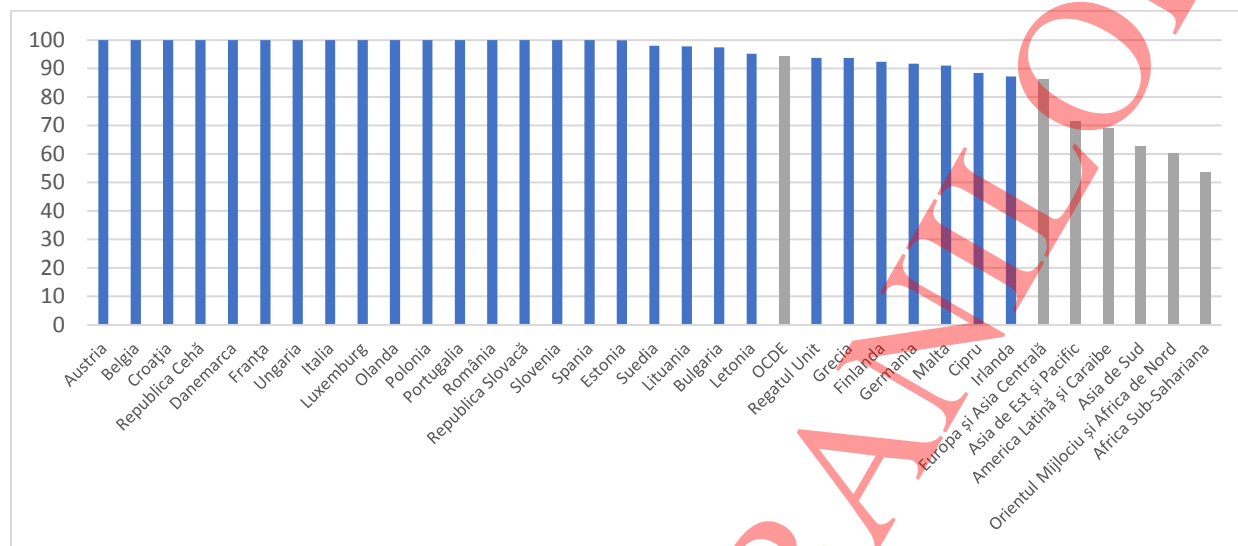
Sursa datelor: OECD;

Notă: Statele Membre ale Uniunii Europene sunt reprezentate prin culoarea dinstinctă în figură;

Datele la nivelul statelor Membre ale UE cu privire la discriminarea legislativă la adresa nerezidenților sunt confirmate și de studiul Băncii Mondiale referitor la *ușurința de a face comerț peste graniță*. Și în cazul acestui indicator, țările europene înregistrează scorul maxim în majoritatea cazurilor (deschidere economică deplină către exterior). Scoruri mai slabe au fost însă obținute de state cu care România are legături economice intense, precum Germania (91,77) sau Regatul Unit (93,76). Aceste scoruri mai mici

derivă ca urmare a costurilor de conformitate a exportatorilor (ce includ timpul și costurile pentru obținerea, pregătirea și depunerea documentelor), nefiind de natură să afecteze producătorii români. Mai mult decât atât, scorurile în acest țări sunt semnificativ mai bune decât media globală.

Figura 24. Trading across borders Score (unde 100 reprezintă cel mai bun scor cu privire la ușurința comerțului exterior, date 2018)

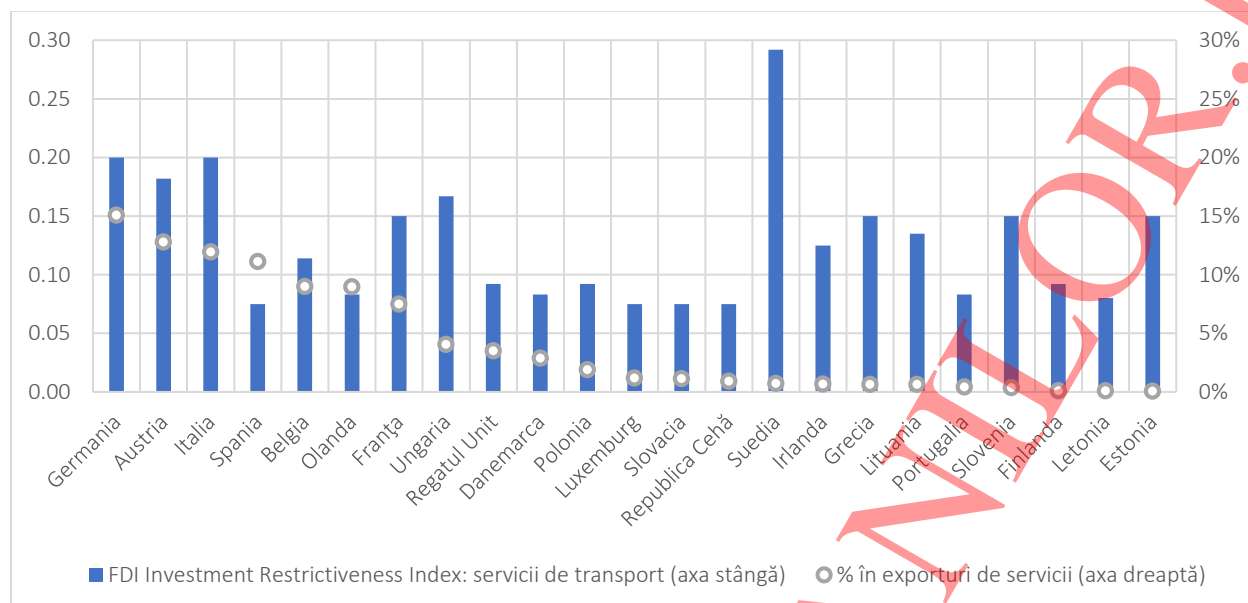

Sursa datelor: Banca Mondială, <http://www.doingbusiness.org/en/data/doing-business-score?topic=trading-across-borders;>

Un alt avantaj al utilizării indicatorului *Foreign Direct Investment Restrictiveness Index* constă în faptul că rezultatele sunt defalcate și la nivel sectorial, ceea ce permite analizarea sa în raport cu ponderea exporturilor de bunuri și servicii din România către țara de destinație. Pentru comparabilitatea datelor, au fost folosite datele din 2017 privind exporturi, neexistând până în prezent date mai recente pentru indicatorul *Foreign Direct Investment Restrictiveness Index*.

În cazul exporturilor serviciilor de transport rutier, se observă faptul că în țările unde transportatorii români operează cu preponderență (Germania, Italia, Austria, Belgia), reglementările discriminatorii sunt peste media europeană din acest sector de activitate.

Figura 25. Reglementările discriminatorii din Statele Membre și ponderea exporturilor din România: serviciile de transport rutier (2017)

Sursa datelor: OECD, Eurostat;

Aceste rezultate sunt confirmate inclusiv de Uniunea Națională a Transportatorilor Rutieri din România (UNTRR). Conform reprezentanților acestei asociații, principalele bariere pentru transportatorii rutieri de marfă români la nivelul piețelor Uniunii Europene țin în special de **supra-reglementările sau interpretările naționale ale regulamentelor europene**, referitoare la accesul la profesie (Regulamentul 1071/2009), accesul la piața de transport rutier de marfă (Regulamentul 1072/2009), precum și de abordările naționale privind **salariul minim** aplicabil în sectorul transporturilor. Conform UNTRR, acestea au ca rezultat limitarea accesului transportatorilor din Estul Europei pe piețele din Vestul Europei. În mod concret, barierele reclamate asociația transportatorilor rutieri români sunt:

- **interpretările naționale diferite ale Regulamentului 1072/2009 cu privire la cabotaj⁶**, introduse de Finlanda și Danemarca în 2013. În acest caz, Comisia Europeană a inițiat o procedură de

⁶ Cabotajul terestru constă în prestarea de servicii de transport într-un stat membru prin intermediul unui transportator care își are sediul într-un alt stat membru. Această activitate vizează îmbunătățirea eficienței transportului rutier de mărfuri, prin reducerea călătoriilor fără încărcătură, după descărcarea operațiunilor de transport internațional. Acest concept a fost introdus Regulamentul (CEE) nr. 3118/93 al Consiliului din 25 octombrie 1993. Practic, era vorba de servicii de transport efectuate de transportatori nerezidenți care, cu ocazia unei deplasări internaționale, se află într-o țară gazdă și care, pentru a nu se întoarce fără încărcătură, efectuează un nou transport în țara respectivă, înainte de a ajunge la frontieră. Regulamentul respectiv permitea întreprinderilor care dispun de o licență comunitară eliberată de un stat membru să presteze servicii de transport rutier de mărfuri în alte state membre, cu condiția ca aceste servicii să fie temporare. Regulamentul (CE) nr. 1072/2009 a înlocuit apoi conceptul

infringement pentru nerespectarea regulilor cabotajului de catre Finlanda și Danemarca. Conform Comisiei Europene, reglementările transportatorilor care dețin o licență comunitară pot să efectueze până la trei operațiuni de cabotaj în termen de șapte zile de la descărcarea ultimului transport internațional. Legea finlandeză, însă, limitează cabotajul la zece operațiuni într-o perioadă de trei luni. Comisia consideră că această restricție suplimentară nu este justificată. În plus, în conformitate cu regulamentul, fiecare operațiune de cabotaj poate implica mai multe puncte de încărcare și descărcare. Cu toate acestea, legea finlandeză consideră că fiecare încărcare sau descărcare constituie o operațiune de cabotaj. De asemenea, în conformitate cu legislația daneză, o singură operațiune de cabotaj poate implica mai multe puncte de încărcare sau de descărcare, dar nu ambele. În opinia Comisiei, aceste restricții suplimentare nu sunt, de asemenea, justificate⁷;

- **Aplicarea sistematică a legislației privind salariului minim** din Franța (2016) și Germania (2015) în domeniul transportului rutier⁸. Aplicarea acestor reglementări sunt de natură să afecteze principalul avantaj comparativ al companiilor românești ce activează în țările din vestul Europei, și anume costul mai redus cu forța de muncă (șoferii). Și în acest caz, Comisia Europeană a inițiat proceduri de infringement, prin prisma faptului că reglementările din cele două țări restricționează în mod disproporționat libertatea de a presta servicii și libera circulație a mărfurilor. În ambele cazuri, Comisia consideră că aplicarea salariului minim pentru operațiunile de transport internațional nu poate fi justificată, deoarece are numai o legătură marginală cu teritoriul statului membru gazdă, și creează totodată bariere administrative disproporționate, care împiedică buna funcționare a pieței interne. Astfel, Comisia consideră că ar trebui luate măsuri proporționale pentru protecția socială a lucrătorilor dar și pentru a asigura o concurență nenedenaturată. Punctual:

- Franța a adoptat în 2015 o lege privind aplicarea salariului minim în Franța în sectorul transporturilor. Salariul minim se aplică cabotajului și tuturor operațiunilor de transport internațional (cu excepția tranzitului). Actul de punere în aplicare a legii (décret) a fost adoptat la 7 aprilie 2016, stabilind cerințe administrative stricte, printre care obligația de a stabili un reprezentant legal pe teritoriul francez, responsabil cu păstrarea înregistrărilor

de cabotaj general în favoarea formulării mai restrictive de cabotaj consecutiv. Sursa: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/127/transportul-rutier-international-si-de-cabotaj>;

⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2105_en.htm;

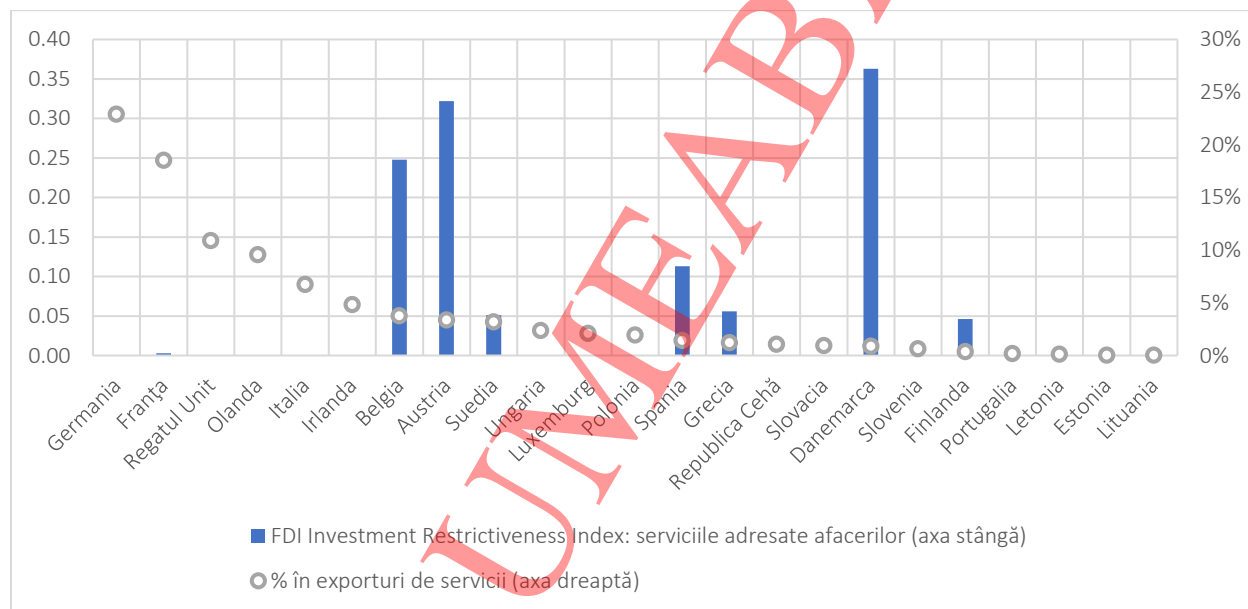
⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2101_en.htm;

- de lucru și a plăților salariale ale lucrătorului, timp de 18 luni, pentru a putea fi supuse controalelor;
- Legea privind salariul minim din Germania a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015, și se aplică societăților din afara Germaniei care furnizează servicii pe teritoriul german. Astfel, companiile străine din anumite sectoare (inclusiv cele din domeniul transporturilor) sunt obligate să notifice autoritățile vamale germane de activitatea lor prin intermediul unor formulare specifice. În caz contrar, sancțiunile pentru încălcarea acestor obligații de notificare pot fi de până la 30.000 euro și de până la 500.000 EUR în cazul în care remunerația plătită salariatului nu respectă legea germană.
 - **interzicerea efectuării repausului săptămânal** al șoferilor profesioniști în cabina camionului, prin legislația împotriva dumping-ului social adoptată de Franța (2014), Belgia (2014), Germania (2017), urmate de alte State Membre UE. Această măsură este considerată discriminatorie pentru șoferii din țările din estul Europei, ca urmare a faptului că aceștia fie sunt nevoiți să efectueze curse relativ scurte, fie înregistrează costuri și controale suplimentare din partea autorităților comparativ cu șoferii vestic, ce nu sunt nevoiți să-și îndeplinească timpii de repaus în structuri specializate de cazare;
 - barierele generate de **timpii foarte mari de așteptare** la punctele de trecere a frontierei dintre România și țările vecine, care afectează și perturbă grav operațiunile internaționale ale transportatorilor români, atât la frontiere interne ale Uniunii Europene (vamele de la Borș, Nădlac sau Ruse), cât și la cele externe (Porubne etc.);
 - mai mult decât atât, există un val de nemulțumire din partea transportatorilor români cu privire la inițiativa Parlamentul European de a adopta o serie de măsuri din Pachetul Mobilitate 1, care ar avantaja transportatorii din statele dezvoltate în dauna celor din estul Europei, din cauza unor prevederi precum cele expuse mai jos:
 - șoferii ar urma să fie plătiți în regim de detașare (la nivelul minim din statele în care lucrează), ceea ce ar conduce la creșterea costurilor pentru transportatorii români;
 - șoferii vor fi obligați să revină în țara la fiecare 3-4 săptămâni. Având în vedere faptul că o parte însemnată din activitatea de transport se concentrează pe principalele piețele din Europa (Franța, Germania, Olanda, Belgia etc.), pentru un șofer din zona respectivă este relativ facilă întoarcerea acasă la 3-4 săptămâni, comparativ cu un șofer din Est, ca urmare a costurilor de transport;
-

- modificarea regulilor de cabotaj ar conduce la reducerea semnificativă a încasărilor pentru transportatorii români. Dacă până în prezent se pot efectua 3 astfel de operațiuni de transport în primele 7 zile de la momentul în care au ajuns cu marfa într-o țară străină, dacă legile europene se vor modifica transportatorul ar fi obligat să aștepte 5 zile între două transporturi efectuate în regim de cabotaj.

În ceea ce privește *serviciile adresate afacerilor*, un alt domeniu cu o pondere importantă în exporturile totale de servicii, datele OECD indică faptul că nu există condiții/reglementări discriminatorii în principalele State Membre ce au contractat astfel de servicii de la producătorii români (Germania, Franța, Regatul Unit, Olanda, Italia etc.). În schimb, acest tip de reglementări par să existe în Belgia, Austria și Spania (volumul serviciilor adresate afacerilor din aceste 3 țări au cumulativ aproximativ 10,3% din totalul exporturilor de servicii de acest timp).

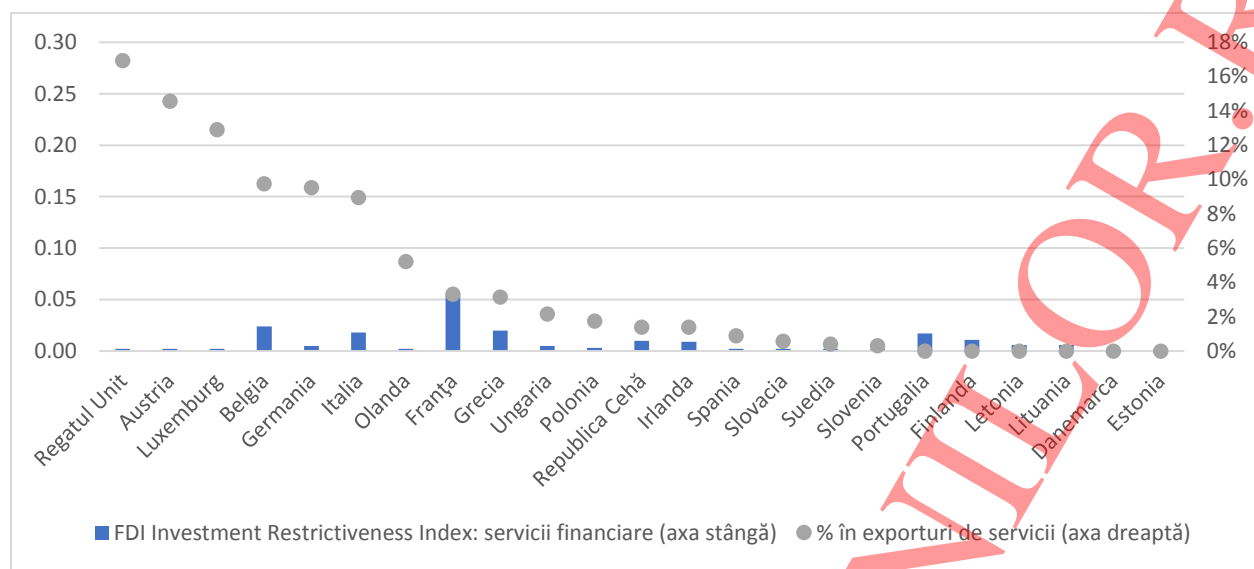
Figura 26. Reglementările discriminatorii din Statele Membre și ponderea exporturilor din România: serviciile adresate afacerilor (2017)

Sursa datelor: OECD, Eurostat;

Similar serviciilor adresate afacerilor, și în cazul *serviciilor financiare*, setul de reglementări de la nivelul Statelor Membre unde România exportă astfel de servicii este unul deschis/echitabil (indicatorul FDI Investment Restrictiveness Index este aproximativ 0 în majoritatea cazurilor).

Figura 27. Reglementările discriminatorii din Statele Membre și ponderea exporturilor din România: servicii financiare (2017)

Sursa datelor: OECD, Eurostat;

De asemenea, conform datelor din tabelul de mai jos și din Anexa 4, majoritatea Statelor Membre din Uniunea Europeană, cu excepția câtorva domenii din anumite țări (precum sectorul *serviciilor de transport, pescuit, servicii media, servicii juridice și de contabilitate, investiții imobiliare*), indicatorul FDI Investment Restrictiveness Index se apropie de valoarea 0, ceea ce indică inexistența discriminării la nivelul economiei europene (cel puțin din perspectiva indicatorului elaborat de OECD).

Tabel 4. Reglementările discriminatorii din Statele Membre și ponderea exporturilor din România: construcții, asigurări și telecomunicații (2017)

	Construcții		Asigurări		Telecomunicații	
	FDI IRI	% în exporturi	FDI IRI	% în exporturi	FDI IRI	% în exporturi
Austria	0,000	0,6%	0,000	12,6%	0,000	3,5%
Belgia	0,023	26,0%	0,023	0,6%	0,023	3,5%
Danemarca	0,000	0,0%	0,000	0,0%	0,000	1,0%
Estonia	0,000	0,3%	0,000	0,0%	0,000	0,1%
Finlanda	0,009	0,8%	0,000	0,0%	0,000	1,0%
Franța	0,000	18,6%	0,009	11,2%	0,009	13,3%
Germania	0,000	28,4%	0,068	25,3%	0,000	29,0%
Grecia	0,000	0,0%	0,000	8,9%	0,000	0,4%
Irlanda	0,000	0,0%	0,000	3,7%	0,000	4,4%
Italia	0,000	5,8%	0,000	0,0%	0,000	7,9%
Letonia	0,005	0,0%	0,023	0,0%	0,000	0,1%
Lituania	0,005	0,0%	0,000	0,0%	0,000	0,1%
Luxemburg	0,000	0,5%	0,005	1,1%	0,005	1,9%
Olanda	0,000	3,9%	0,000	0,0%	0,000	8,5%
Polonia	0,000	0,9%	0,000	2,6%	0,000	0,9%
Portugalia	0,000	0,2%	0,000	0,0%	0,075	0,1%
Regatul Unit	0,000	1,7%	0,023	4,9%	0,000	17,4%
Republica Cehă	0,000	1,5%	0,000	0,0%	0,000	0,7%
Slovacia	0,000	1,0%	0,000	0,0%	0,000	0,4%
Slovenia	0,000	0,0%	0,000	0,6%	0,000	0,3%
Spania	0,000	2,0%	0,000	0,0%	0,200	1,7%
Suedia	0,000	3,1%	0,000	0,0%	0,000	0,9%
Ungaria	0,000	2,0%	0,005	0,0%	0,005	1,1%

Sursa datelor: OECD, Eurostat;

3. Competitivitatea economică a României

La începutul secolului XXI, economia mondială este guvernată de două forțe principale: dezvoltarea tehnologică și fenomenul de globalizare, ambele având un impact semnificativ asupra companiilor, consumatorilor, precum și economiilor în general. În zilele noastre, când procesul de extindere a piețelor s-a accelerat în mod semnificativ, obiectivul principal al oricărei economii rămâne menținerea competitivității.

În luna octombrie 2018 a fost lansat *Raportul privind Competitivitatea Globală*, elaborat de Forumul Economic Mondial. Raportul evaluează peisajul competitivității la nivel global, oferind o perspectivă asupra factorilor de creștere economică în epoca celei de-a patra revoluții industriale.

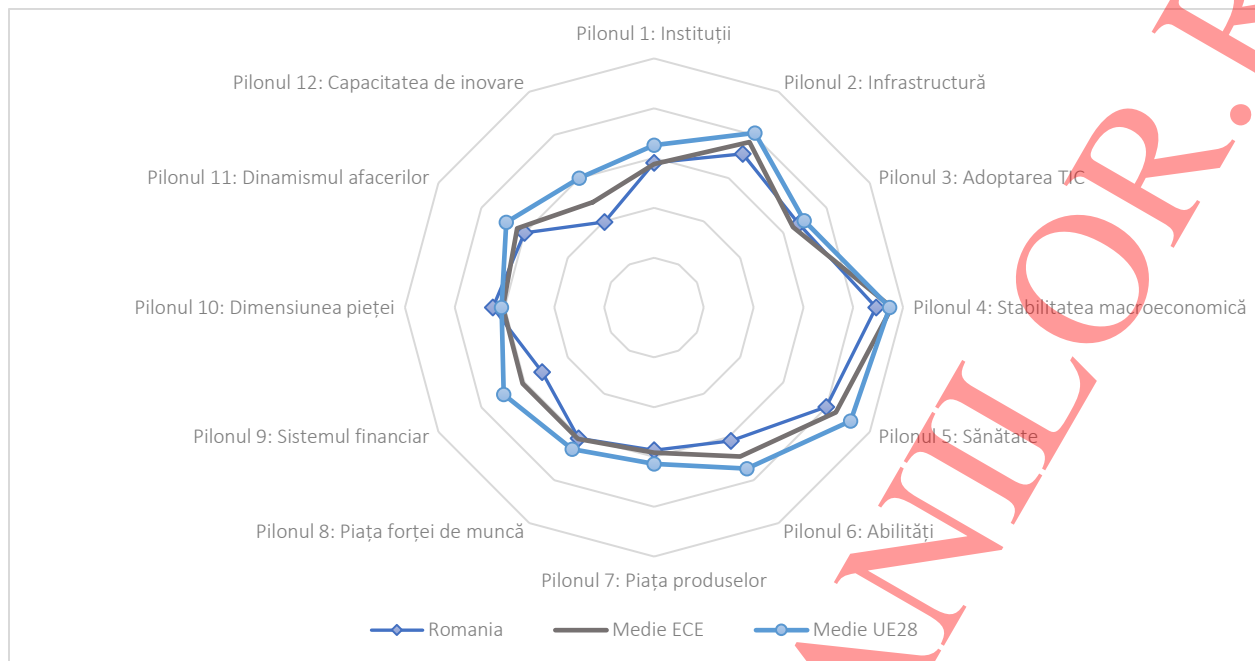
Raportul descrie o economie europeană alcătuită dintr-o regiune de nord-vest foarte competitivă, un sud-vest relativ competitiv, o regiune în nord-est în creștere, dar și o regiune în sud-est ce stagnează. În ciuda fragilității persistente din schimbările politice recente, factorii de bază ai competitivității continentului, cum ar fi sănătatea, educația, infrastructura și competențele, sunt în vigoare. Cele mai mari disparități din regiune se află în ecosistemele naționale de inovare, țările din Europa de Est și din Balcani având o infrastructură inovatoare relativ redusă, în timp ce țări precum Germania și Elveția stabilesc standardele globale de inovare.

În cadrul acestei analize, România a obținut un scor ce plasează economia autohtonă pe locul 52 în termeni de competitivitate, din cele 140 de țări analizate, în urma tuturor statelor membre ale Uniunii Europene, cu excepția Greciei (locul 57) și a Croației (locul 68), ceea ce denotă necesitatea intensificării reformelor structurale și promovarea unor politici publice orientate care să stimuleze competiția de pe piață, și implicit să determine generarea de noi sporuri de productivitate în sectoarele cheie ale economiei.

Conform analiștilor Forumului Economic Mondial, România înregistrează cele mai bune rezultate în ceea ce privește adoptarea tehnologiilor (locul 36 global), mărimea pieței (locul 41) și instituțiile (locul 46), în timp ce sistemul financiar (locul 101 în lume, în special din perspectiva lipsei de finanțare a IMM-urilor și lipsa disponibilității capitalului de risc – venture capital), sănătatea (72) și abilitățile forței de muncă (69) reprezintă bariere în calea competitivității.

Analiza comparativă indică însă un decalaj semnificativ de dezvoltare la nivelul majorității pilonilor luați în calcul în evaluarea competitivității unei economii, atât în ceea ce privește comparația cu media europeană, cât și cu media regională (Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Polonia, Slovacia și Slovenia).

Figura 28. Pilonii competitivității economice (2018)

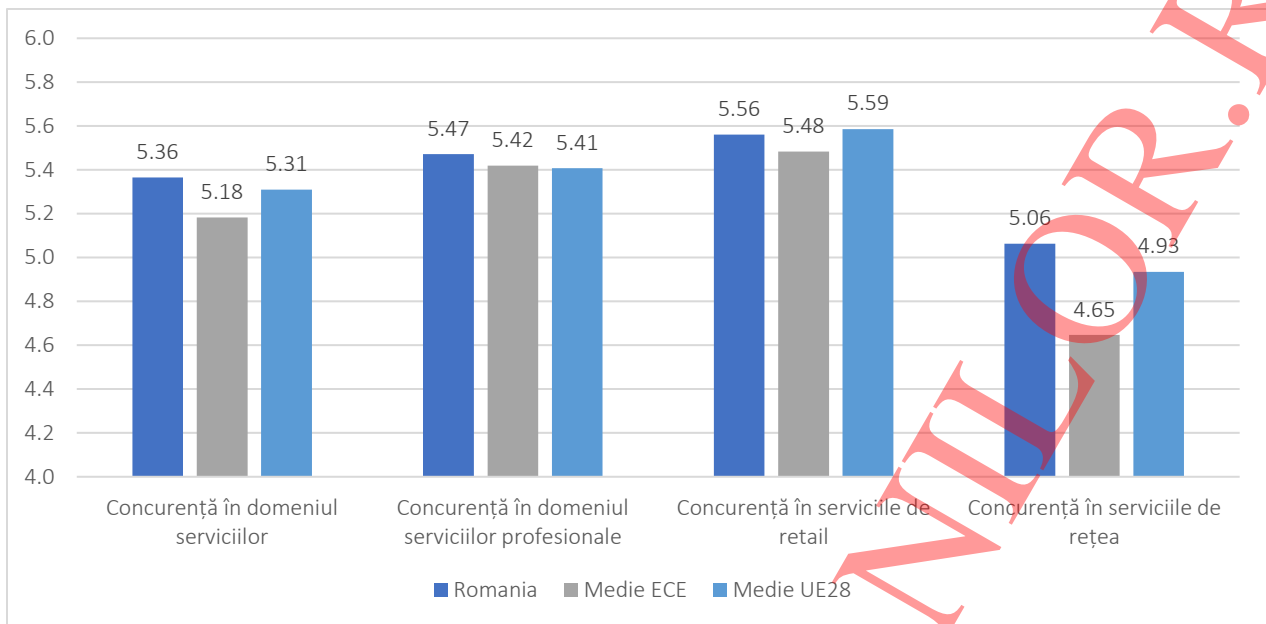

Sursa datelor: World Economic Forum;

Competitivitatea reprezintă unul dintre factorii esențiali ai dezvoltării socio-economice, iar în acest peisaj, concurența are un rol fundamental, deoarece reprezintă elementul ce asigură stimulentele necesare companiilor să devină din ce în ce mai productive. Astfel, în condiții ideale de piață, firmele reacționează flexibil și rapid la cerințele în schimbare ale consumatorilor, capacitatea firmelor de a se adapta fiind o măsură a eficienței lor și, prin extensie, a competitivității acestora.

Din perspectiva concurențială, România a obținut în general scoruri mai bune față de media regională și cea comunitară în cadrul sectoarelor economice analizate: domeniul serviciilor, în sectorul de retail, respective în industriile de rețea, ceea ce denotă un grad ridicat de concurență, determinat fie de bariere mai reduse de intrare pe piață, dar și de un grad de concentrare al piețelor mai mic.

Figura 29. Gradul de concurență în anumite sectoare ale economiei (2018)

Sursa datelor: World Economic Forum;

4. Concluzii

Pentru estimarea barierele comerciale cu care se confruntă exportatorii români pe piețele europene a fost utilizat indicatorul *Foreign Direct Investment Restrictiveness Index*, elaborat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD). Indicatorul arată ușurința cu care agenții economici își pot desfășura activitatea pe o anumită piață europeană, precum și existența eventualelor reglementări discriminatorii în raport cu agenții economici din statul respectiv.

Din analiza datelor OECD, reiese faptul că reglementările naționale ale statelor membre sunt printre cele mai echitabile și mai deschise investițiilor străine la nivel global. Acest fapt se datorează principiilor pieței unice, ce garantează libertatea de circulație a mărfurilor. Mai mult, România se situează pe primele locuri în ceea ce privește deschiderea față de investițiile străine și nediscriminarea cadrului de reglementare față de agenții economici străini, conform datelor OECD.

Însă în cadrul cercetării se observă și faptul că în legislația națională a unor state europene, există anumite reglementări sectoriale specifice care nu sunt la fel de permissive față de companiile străine cum sunt cu cele autohtone, îngreunându-le astfel activitatea/accesul pe anumite piețe. Un exemplu în acest sens reprezintă serviciile de transport, acolo unde companiile românești dețin un avantaj comparativ pe piața europeană, generat de costurile mai mici de operare. Transportatorii români se confruntă cu reglementări discriminatorii peste media europeană, în unele țări în care operează cu preponderență (Germania, Franța, Belgia).

Analiza mai arată că în Germania, Franța, Italia, țări care au contractat preponderent servicii adresate afacerilor (ex: servicii de arhitectură, inginerie; consultanță juridică, contabilă; servicii de cercetare de piață și sondaje de opinie etc.), producătorii români nu au întâmpinat condiții sau reglementări discriminatorii. În schimb acest tip de reglementări par să afecteze companiile care realizează exporturi de astfel de servicii în țări precum Belgia, Austria și Spania.

Conform datelor INS și BNR, 22.608 de companii românești au realizat exporturi iar 430 de companii românești au investit în străinătate în 2017. În rândul acestora, se remarcă o concentrare a principalelor companiilor românești pe piețele din regiune (Bulgaria, Ungaria, Serbia și Republica Moldova).

În ceea ce privește gradul de expunere al producătorii români pe piețele europene, din datele analizate reiese că România desfășoară cele mai multe exporturi cu principalele economii ale Uniunii Europene: Franța, Germania, Italia și Regatul Unit absorb 57% din exporturile de bunuri și servicii din România către Uniunea Europeană și 44% din totalul exporturilor (adică aproximativ 37,2 miliarde de euro

pe parcursul anului 2018), rezultând totodată un excedent comercial de 3,8 miliarde de euro în raport cu aceste țări. În același timp, exporturile producătorilor români de bunuri și servicii sunt mai reduse decât importurile în țările apropiate din punct de vedere structural și geografic, precum Ungaria, Polonia, Slovacia, Republica Cehă, precum și cu țări cum ar fi Olanda sau Austria.

Serviciile de transport rutier de mărfuri, serviciile adresate afacerilor, serviciile de prelucrare a mărfurilor, respectiv serviciile IT&C generează cele mai mari exporturi din România, fiind printre sectoarele economice ce contribuie semnificativ la echilibrarea balanței comerciale a României, alături de exporturile de bunuri din industria auto.

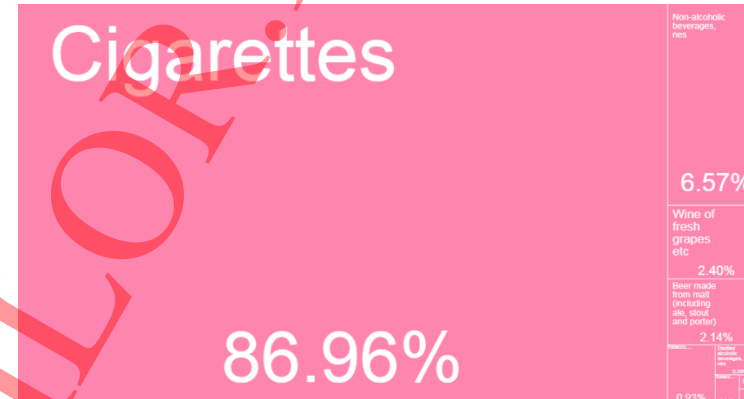
Există însă anumite riscuri ce decurg din structura actuală a comerțului extern determinate atât de un grad ridicat de dependență față de industria auto (aproximativ jumătate din exporturile de bunuri provin din această industrie), cât și de o diversificare redusă a piețelor în care se efectuează exporturi și de unde provin excedente comerciale. Astfel, exporturile românești de bunuri și servicii depind de condițiile cererii din Germania, Italia, Franța sau Regatul Unit (țară aflată în proces de a părăsi Piața unică).

Anexa 1. Exporturile de bunuri pe categorii de produse și destinația acestora (2016)

Food and live animals for food (4,3 mld. \$)

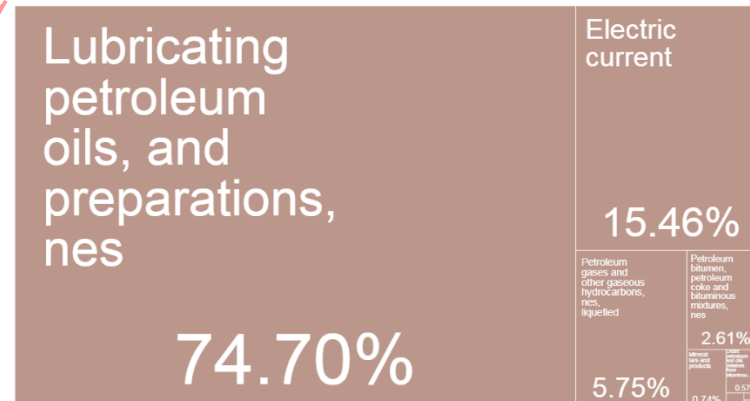
Drinks and tobacco (902 mil. \$)

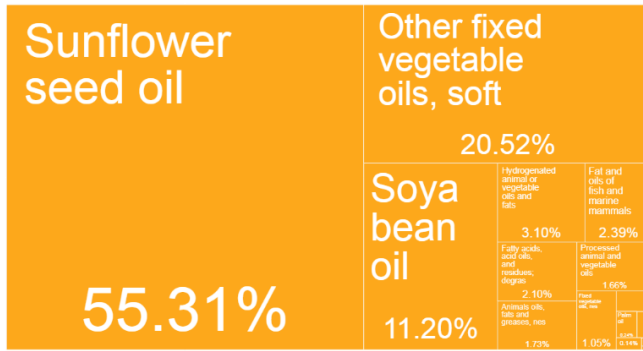
Crude materials (2,47 mld. \$)

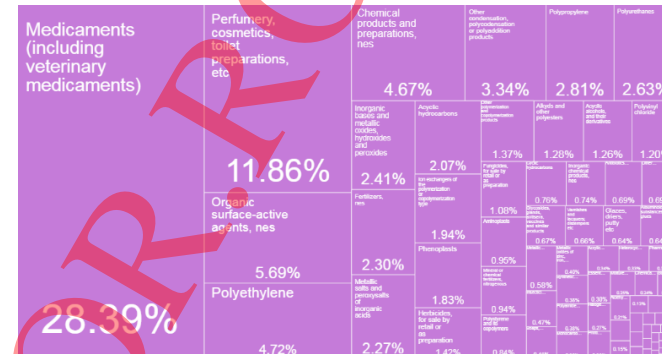
Fuels, lubricants and related materials (1,94 mld. \$)

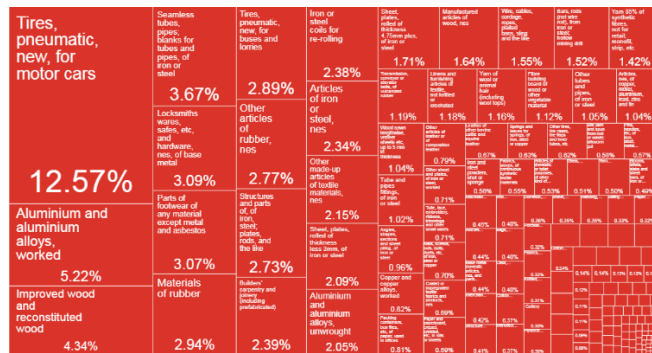
Animal and vegetables oils, fats and waxes (160 mil. \$)

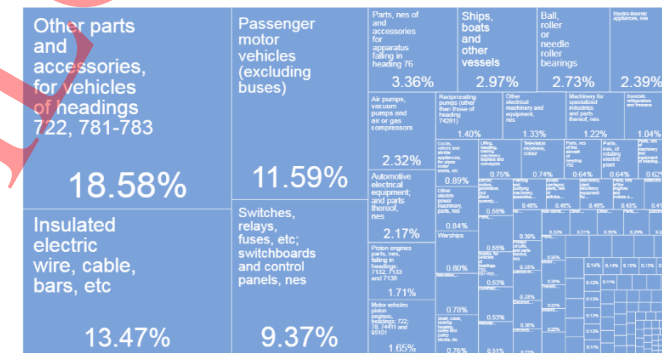
Chemicals and related products (2,56 mld. \$)

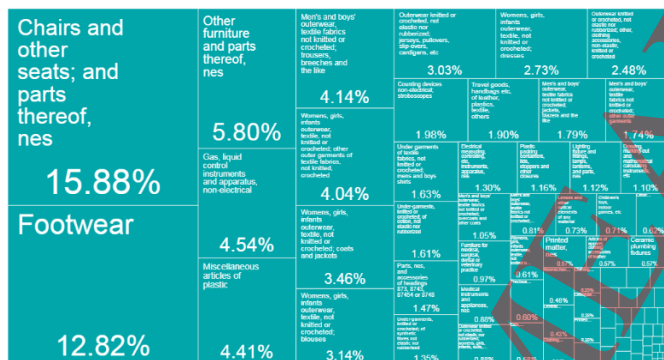
Manufactured goods (9,72 mld. \$)

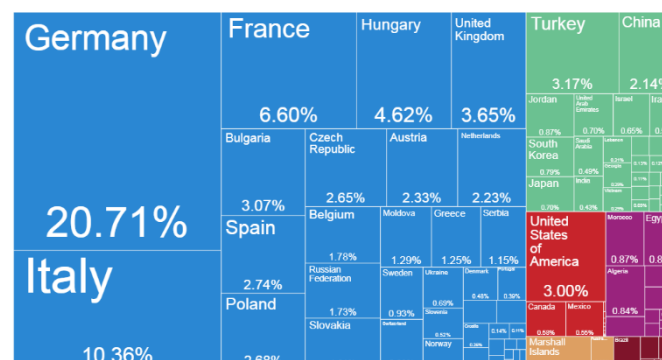
Machinery and transport (29,5 mld. \$)

Other manufactured articles (10 mld. \$)

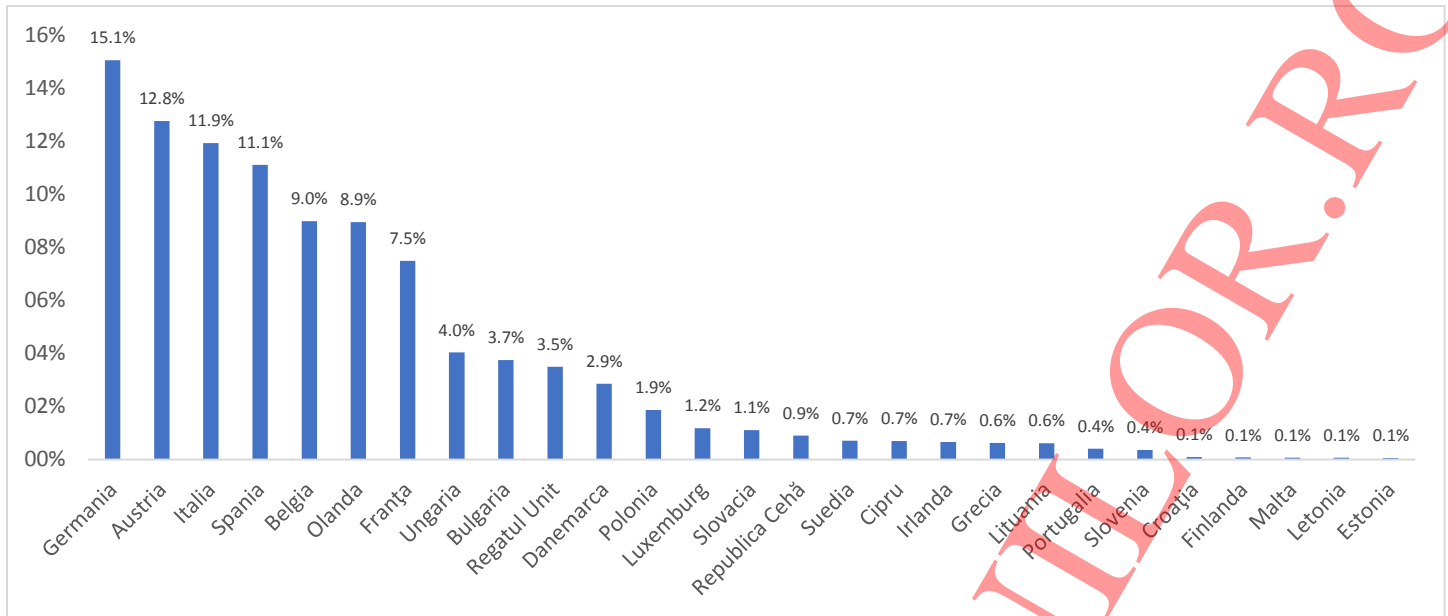

Destinația exporturilor (2016)

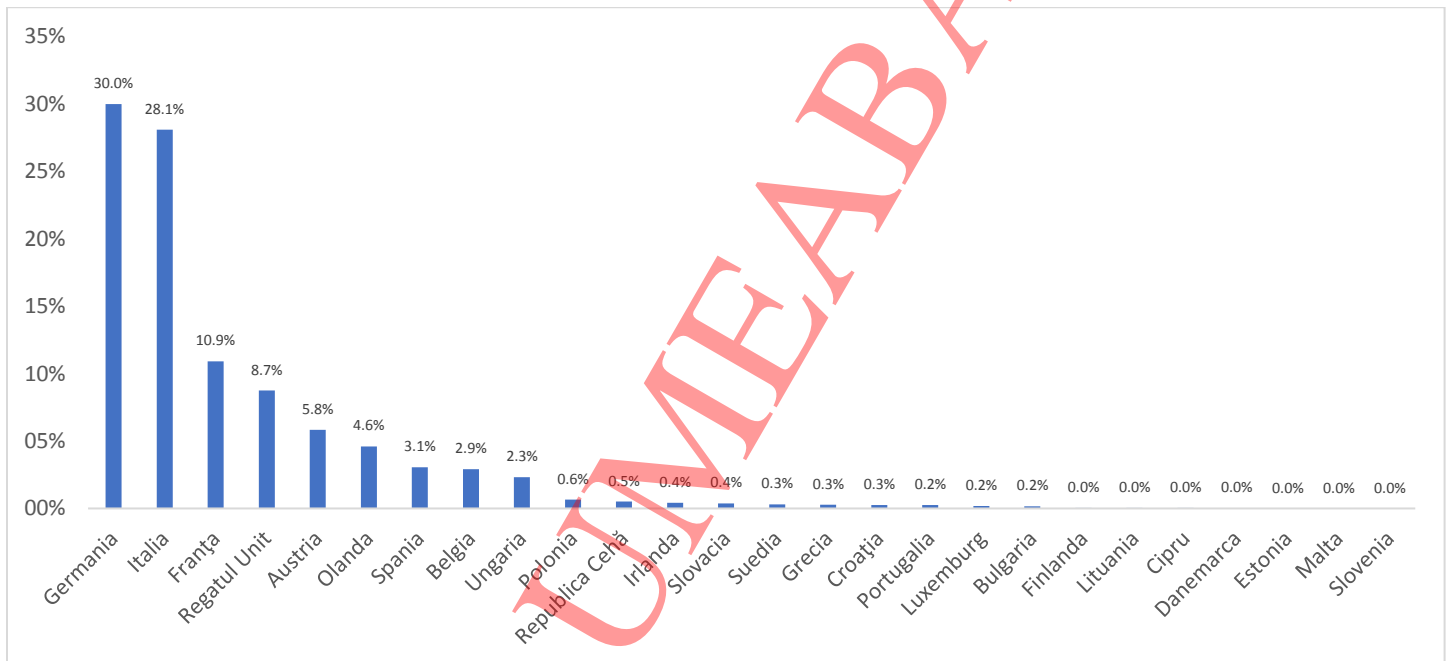
Sursă: Centre for International Development, Harvard University, <http://atlas.cid.harvard.edu>;

Anexa 2. Destinația exporturilor de serviciilor de transport (2017, % din total)

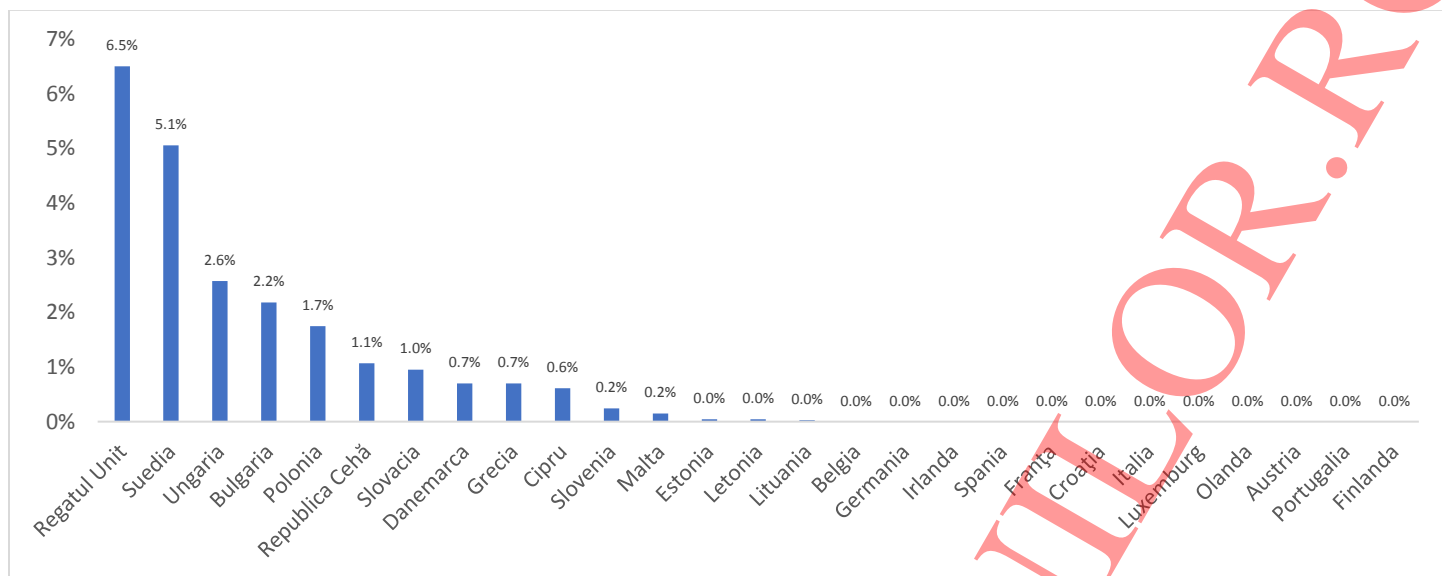
Sursa datelor: Eurostat;

Anexa 3. Destinația exporturilor de serviciilor de prelucrare a bunurilor deținute de alții (2017, % din total)

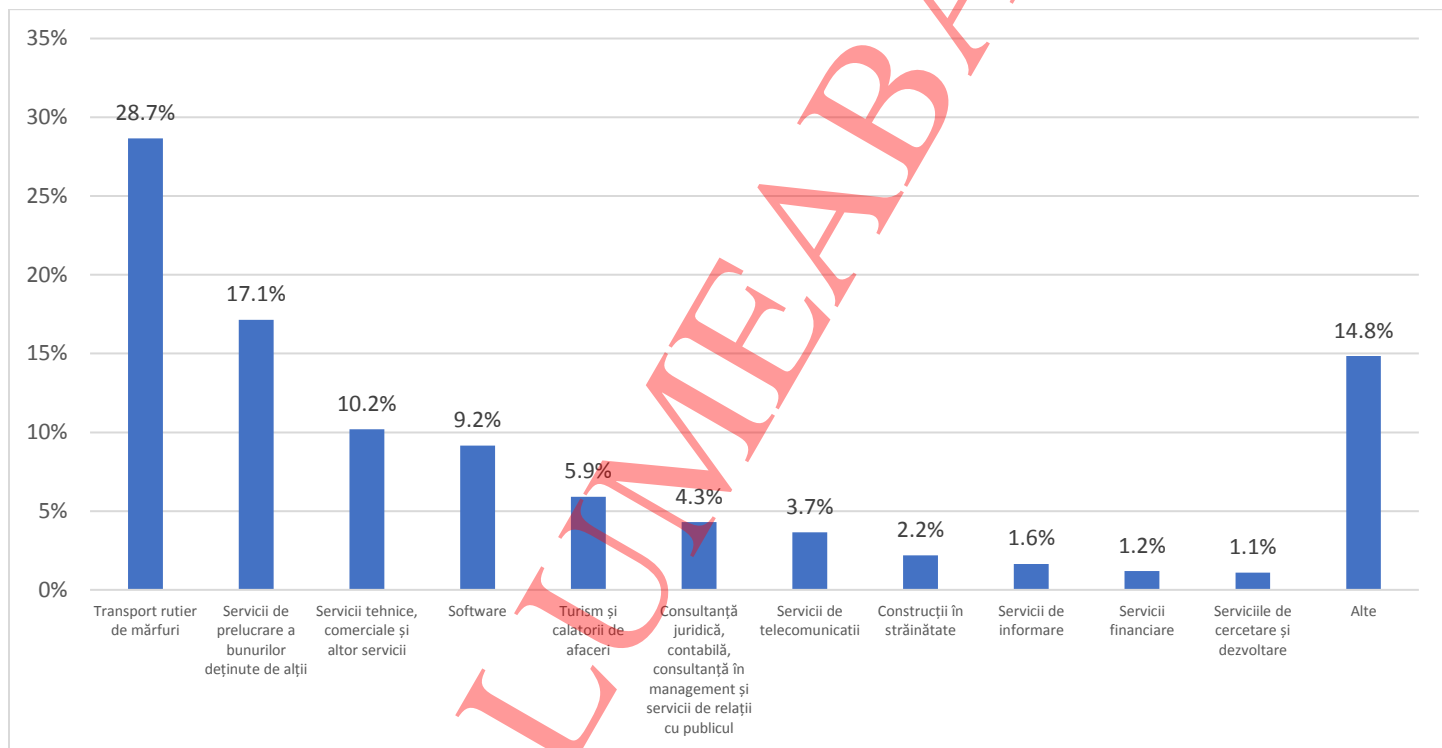
Sursa datelor: Eurostat;

Anexa 4. Destinația exporturilor de serviciilor tehnice, comerciale și altor servicii (2016, % din total)

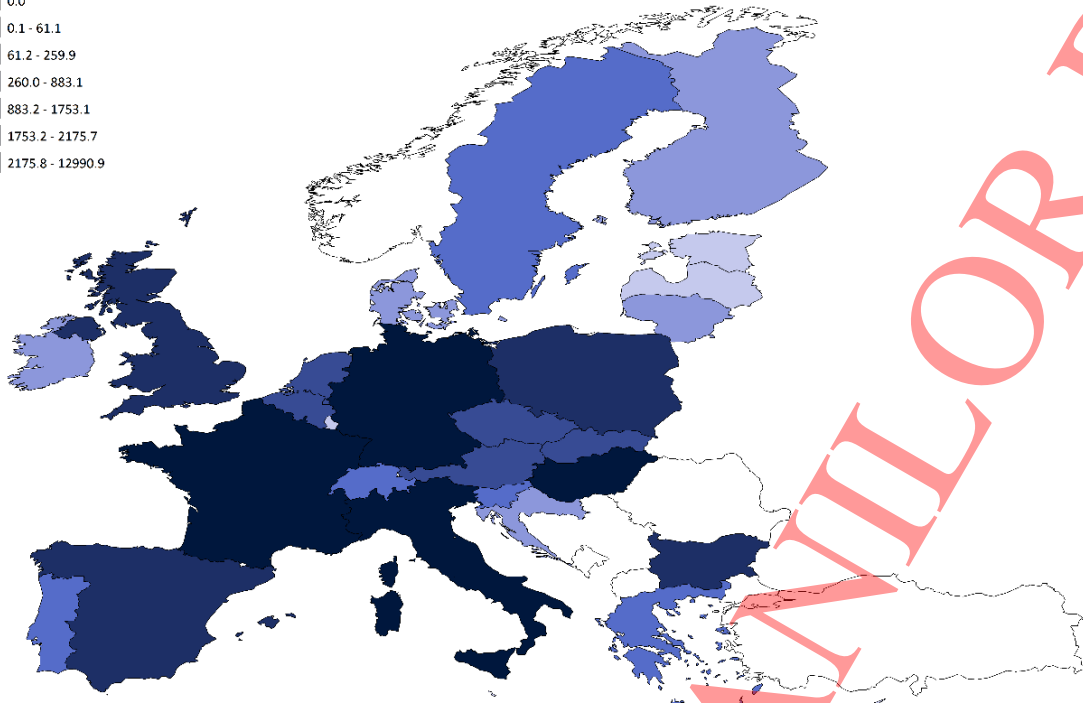
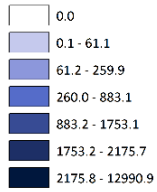
Sursa datelor: Eurostat;

Anexa 5. Exporturile de servicii la nivel detaliat (% în total exporturi de servicii, 2016)

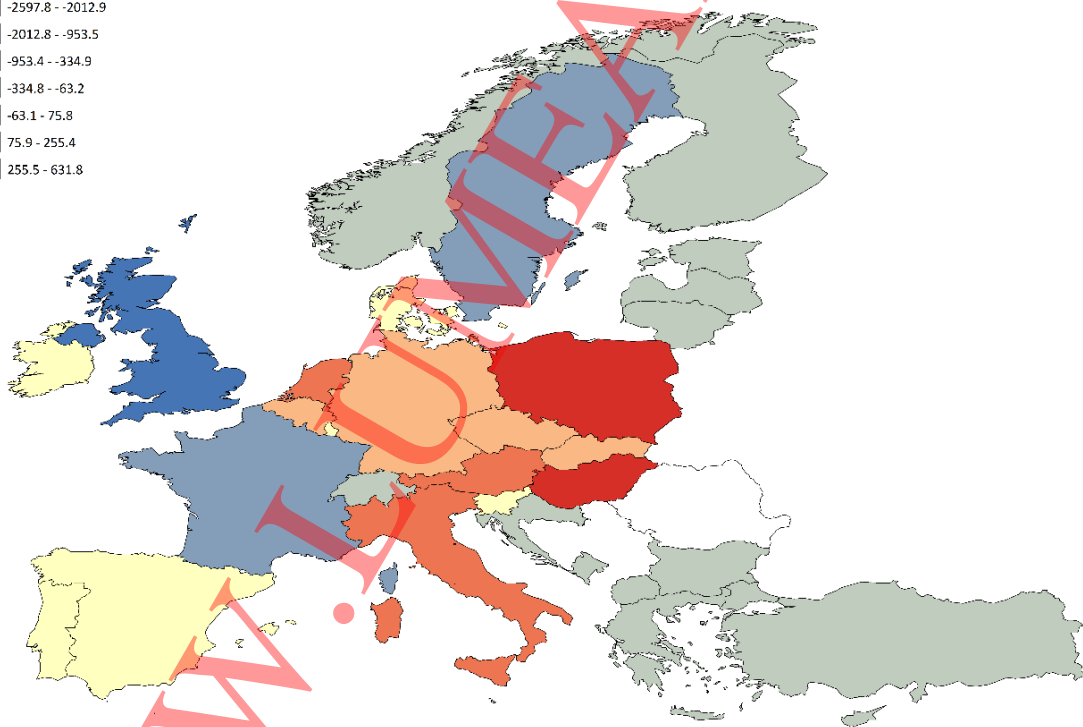
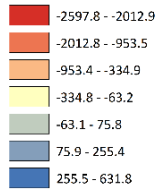

Sursa datelor: Eurostat;

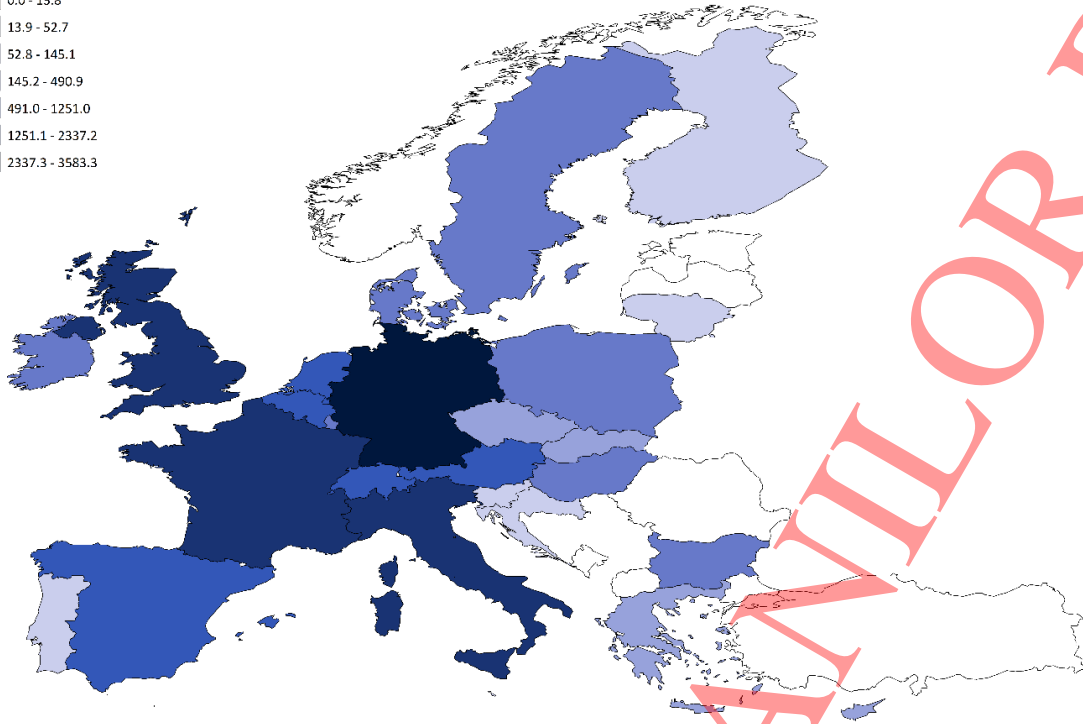
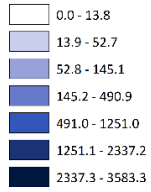
Destinația exporturilor de bunuri din România
milioane euro, 2017

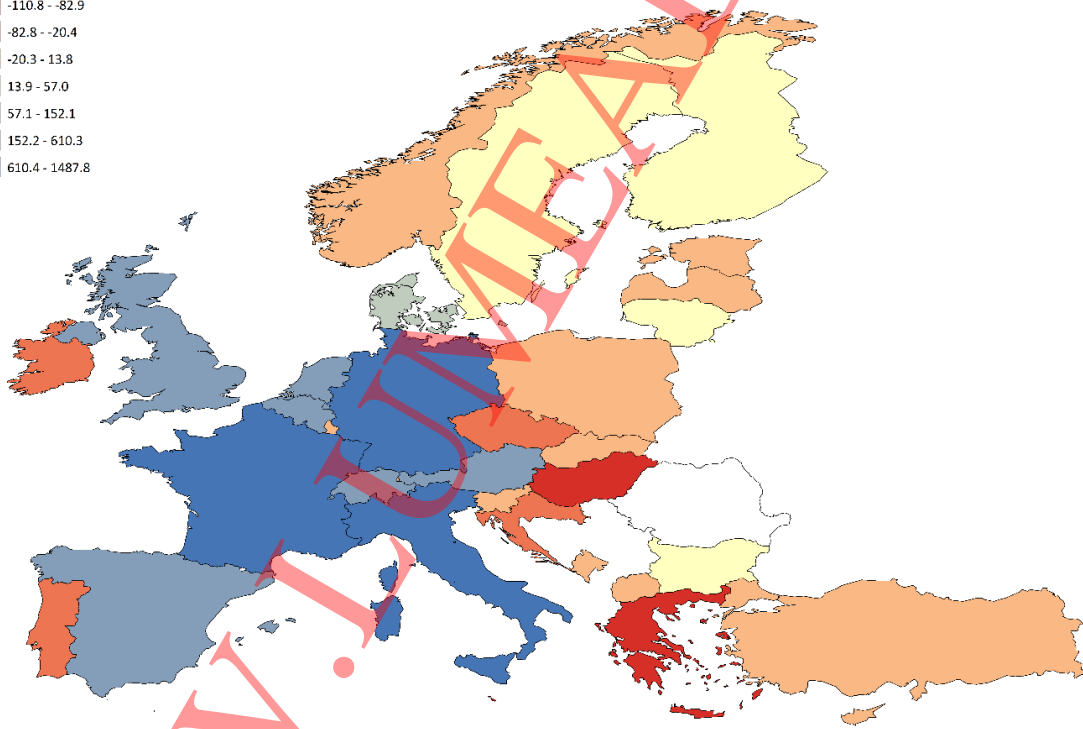
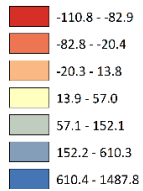
Destinația exporturilor de bunuri din România
sold, milioane euro, 2017

Destinația exporturilor de servicii din România
milioane euro, 2017

Destinația exporturilor de servicii din România
sold, milioane euro, 2017

Anexa 6. FDI Investment Restrictiveness Index la nivel sectorial în Statele Membre ale UE (2017)

	Agriculture & Forestry	Mining & Quarrying (incl. Oil extr.)	Manufacturing	Food and other	Oil ref. & Chemicals	Metals, machinery and other minerals	Electric, Electronics and other instruments	Transport equipment	Electricity	Electricity generation	Electricity distribution	Construction
Austria	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00	0,00
Belgia	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Danemarca	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Estonia	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Finlanda	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,08	0,16	0,01	0,01
Franța	0,23	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Germania	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Grecia	0,00	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Irlanda	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Italia	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Letonia	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Lituania	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Luxemburg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Olanda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Polonia	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Portugalia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Regatul Unit	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Republica Cehă	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Republica Slovaca	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Slovenia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Spania	0,00	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Suedia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ungaria	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Sursa datelor: OECD;

Anexa 7. FDI Investment Restrictiveness Index la nivel sectorial în Statele Membre ale UE (2017) (continuare)

	Transport	Surface	Maritime	Air	Hotels & restaurants	Media	Radio & TV broadcasting	Other media	Communications	Fixed telecoms	Mobile telecoms	Distribution	Wholesale	Retail
Austria	0,18	0,05	0,23	0,27	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Belgia	0,11	0,02	0,07	0,25	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Danemarca	0,08	0,00	0,02	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Estonia	0,15	0,00	0,23	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Finlanda	0,09	0,01	0,03	0,23	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Franța	0,15	0,00	0,23	0,23	0,00	0,05	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Germania	0,20	0,00	0,28	0,33	0,00	0,03	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Grecia	0,15	0,00	0,23	0,23	0,01	0,11	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Irlanda	0,13	0,00	0,15	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Italia	0,20	0,00	0,30	0,30	0,01	0,36	0,23	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Letonia	0,08	0,01	0,01	0,23	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Lituania	0,14	0,01	0,07	0,33	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Luxemburg	0,08	0,00	0,00	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Olanda	0,08	0,00	0,02	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Polonia	0,09	0,00	0,05	0,23	0,00	0,30	0,58	0,02	0,08	0,08	0,08	0,00	0,00	0,00
Portugalia	0,08	0,00	0,02	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Regatul Unit	0,09	0,00	0,05	0,23	0,00	0,23	0,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Republica Cehă	0,08	0,00	0,00	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Republica Slovaca	0,08	0,00	0,00	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Slovenia	0,15	0,00	0,23	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Spania	0,08	0,00	0,00	0,23	0,00	0,23	0,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Suedia	0,29	0,20	0,25	0,43	0,00	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,00	0,00	0,00
Ungaria	0,17	0,00	0,28	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Sursa datelor: OECD;

Anexa 8. FDI Investment Restrictiveness Index la nivel sectorial în Statele Membre ale UE (2017) (continuare)

	Financial services	Banking	Insurance	Other finance	Business services	Legal	Accounting & audit	Architectural	Engineering	Real estate investment
Austria	0,00	0,00	0,00	0,01	0,32	0,23	0,61	0,23	0,23	0,20
Belgia	0,02	0,02	0,02	0,03	0,25	0,47	0,47	0,02	0,02	0,02
Danemarca	0,00	0,00	0,00	0,01	0,36	1,00	0,45	0,00	0,00	0,05
Estonia	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15
Finlanda	0,01	0,01	0,01	0,01	0,05	0,10	0,07	0,01	0,01	0,00
Franța	0,05	0,05	0,07	0,05	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Germania	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Grecia	0,02	0,06	0,00	0,01	0,06	0,00	0,23	0,00	0,00	0,00
Irlanda	0,01	0,00	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
Italia	0,02	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Letonia	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,23
Lituania	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,08
Luxemburg	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Olanda	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Polonia	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,90
Portugalia	0,02	0,02	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Regatul Unit	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Republica Cehă	0,01	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02
Republica Slovaca	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00
Slovenia	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Spania	0,00	0,00	0,00	0,01	0,11	0,45	0,00	0,00	0,00	0,00
Suedia	0,00	0,00	0,00	0,01	0,05	0,09	0,11	0,00	0,00	0,00
Ungaria	0,01	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,45

Sursa datelor: OECD;